

แผนพัฒนาการเกษตรตำบลแม่สำ

พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐

(ฉบับทบทวน ๒๕๖๘)

สำนักงานเกษตรอำเภอศรีสะเกษ

จังหวัดสุโขทัย

หลักฐานประกอบการพิจารณาประกอบการประเมินผลการปฏิบัติราชการ

ของเกษตรจังหวัด

แผนพัฒนาการเกษตร ระดับอำเภอ ปี ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ (ฉบับทบทวนปี ๒๕๖๘)

ตามแนวทาง การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ระดับอำเภอ/ตำบล ปี ๒๕๖๒

คำนำ

แผนพัฒนาการเกษตรตำบลแม่สำ พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐ (ฉบับทบทวน) จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบ ทิศทางการทำงานส่งเสริมการเกษตรในระยะ ๕ ปี โดยวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และปัจจัยต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบ ต่อการส่งเสริมการเกษตร และพิจารณาถึงความเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเป็นแผน ระยะ ๒๐ ปี ระหว่าง พ.ศ.๒๕๖๐ ถึง ๒๕๗๙

แผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลแม่สำนี้ จัดทำเพื่อวัตถุประสงค์ประกอบการปฏิบัติงาน มุ่งเน้นการมีส่วนร่วม ของเกษตรกร ชุมชนและองค์กรส่วนท้องถิ่น ร่วมกันวิเคราะห์ และค้นหาศักยภาพของชุมชนเพื่อ มุ่งสู่การพัฒนาการเกษตรของชุมชน ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างเป็นรูปธรรมและยังยืนยันสนองความต้องการ ของชุมชนในลักษณะบูรณาการในการแก้ไขปัญหา การสร้างมูลค่าของผลผลิตทางการเกษตร และปรับปรุง คุณภาพ สินค้าการเกษตร ให้สอดคล้องกับความต้องการพัฒนาจากคนในพื้นที่จริง

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า การดำเนินงานภายใต้แผนพัฒนาการเกษตรตำบลแม่สำ จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ของภาคการเกษตร ส่งผลให้เกษตรกรอยู่ดีมีสุข และภาคการเกษตรมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป

นางสาววรรณอนงค์ ขำสาม

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ค
สารบัญภาพ	ง
บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป	๑
๑.๑ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง	๑
๑.๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่	๑
๑.๑.๒ อาณาเขต	๑
๑.๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง	๒
๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)	๒
๑.๒.๑ ลักษณะภูมิประเทศ	๒
๑.๒.๒ พื้นที่ป่า	๒
๑.๒.๓ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน	๓
๑.๓ สภาพภูมิอากาศ	๖
๑.๓.๑ ลักษณะภูมิอากาศ	๖
๑.๓.๒ ฤดูกาล	๖
๑.๓.๓ สถิติปริมาณน้ำฝน	๗
๑.๓.๔ อุณหภูมิ	๗
๑.๔ เส้นทางคมนาคม	๗
๑.๔.๑ เส้นทางคมนาคม	๗
๑.๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	๗
๑.๕.๑ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	๗
๑.๕.๒ โครงการชลประทาน	๗
๑.๖ สภาพเศรษฐกิจและสังคม	๘
๑.๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ	๘
๑.๖.๒ จำนวนครัวเรือน	๘
๑.๖.๓ การศึกษา	๙
๑.๖.๔ การสาธารณสุข	๙
๑.๖.๕ ศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม	๙
๑.๗ ข้อมูลด้านการเกษตรที่สำคัญ/ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ	๑๐
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของตำบล	๑๑
๒.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของตำบล	๑๑
๒.๑.๑ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร	๑๑
๒.๑.๒ ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร	๑๘
๒.๑.๓ สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI	๒๐

สารบัญ

หน้า

๒.๑.๔ สินค้าเกษตรที่สำคัญ	๒๐
- ชนิดสินค้าข้าว	๒๐
- ชนิดสินค้าส้มเขียวหวาน	๒๕
๒.๒ ประเด็นปัญหา สภาพปัญหาแนวทางการแก้ปัญหา	๓๑
๒.๓ การจัดทำ TOWS Matrix	๓๓
บทที่ ๓ ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับตำบล	๓๕
๓.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า	๓๕
๓.๑.๑ ข้าว	๓๕
๓.๑.๒ ยางพารา	๓๕
๓.๑.๒ ส้มเขียวหวาน	๓๕
๓.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร	๓๖
๓.๒.๑ YSF	๓๖
๓.๒.๒ วิสาหกิจชุมชน	๓๖
๓.๒.๓ กลุ่มยุวเกษตรกร/กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพ	๓๖
๓.๒.๔ แหล่งเรียนรู้/เกษตรกรต้นแบบ	๓๗
๓.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร	๓๗
๓.๓.๑ ที่ดิน	๓๗
๓.๓.๒ แหล่งน้ำ	๓๘

ภาคผนวก

สารบัญตาราง

ตาราง/เนื้อหา	หน้า
ตารางที่ ๑ แสดงจำนวนประชากร และจำนวนครัวเรือน ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย	๘
ตารางที่ ๒ ตารางแสดงพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย	๑๐
ตารางที่ ๓ แสดงหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย	๑๑
ตารางที่ ๔ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย	๑๒
ตารางที่ ๕ แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกรตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย	๑๒
ตารางที่ ๖ แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์ ตำบลแม่สำอำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย	๑๓
ตารางที่ ๗ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย	๑๔
ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตรตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย	๑๔
ตารางที่ ๙ แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้านตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย	๑๕
ตารางที่ ๑๐ ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรตำบลแม่สำ	๑๖
ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย	๑๗
ตารางที่ ๑๒ แสดงทรัพยากรดินตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย	๑๘
ตารางที่ ๑๓ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว	๒๑
ตารางที่ ๑๔ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย	๒๒
ตารางที่ ๑๕ แสดงปริมาณการปลูกข้าว ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย	๒๒
ตารางที่ ๑๖ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ปี ๒๕๖๖ ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย	๒๔
ตารางที่ ๑๗ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว	๒๕
ตารางที่ ๑๘ แสดงพื้นที่ปลูกส้มเขียวหวาน ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย	๒๖
ตารางที่ ๑๙ แสดงปริมาณการปลูกส้มเขียวหวาน ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย	๒๗
ตารางที่ ๒๐ แสดงต้นทุนการผลิตส้มเขียวหวาน ปี ๒๕๖๖ ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย	๒๙
ตารางที่ ๒๑ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านการผลิตทำสวน	๓๐
ตารางที่ ๒๒ แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข	๓๑
ตารางที่ ๒๓ แสดงการวิเคราะห์ตาราง TOWS Matrix	๓๓

สารบัญภาพ

ภาพ/เนื้อหา	หน้า
ภาพที่ ๑ แสดงที่ตั้งและอาณาเขตของตำบลแม่สำ	๑
ภาพที่ ๒ แสดงพื้นที่ป่าไม้ ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย	๒
ภาพที่ ๓ แสดงแผนที่จุดดิน ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย	๓
ภาพที่ ๔ แสดงหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย	๑๑
ภาพที่ ๕ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพ ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย	๑๒
ภาพที่ ๖ แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย	๑๓
ภาพที่ ๗ แสดงประเภทเอกสารสิทธิ์ ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย	๑๓
ภาพที่ ๘ แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรศูนย์เครือข่ายตำบลแม่สำ หมู่ ๕	๑๖
ภาพที่ ๙ แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ศูนย์เครือข่ายตำบลแม่สำ หมู่ ๘	๑๗
ภาพที่ ๑๐ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย	๑๘
ภาพที่ ๑๑ แสดงพื้นที่แสดงทรัพยากรดินตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย	๑๘
ภาพที่ ๑๒ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย	๒๑
ภาพที่ ๑๓ แสดงร้อยละแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับข้าว ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย	๒๑
ภาพที่ ๑๔ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกข้าวนาปีในตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย	๒๔
ภาพที่ ๑๕ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกส้มเขียวหวาน ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย	๒๕
ภาพที่ ๑๖ แสดงร้อยละแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับส้มเขียวหวาน ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย	๒๖
ภาพที่ ๑๗ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกส้มเขียวหวาน ในตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย	๒๘

บทที่ ๑

ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑.๑ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

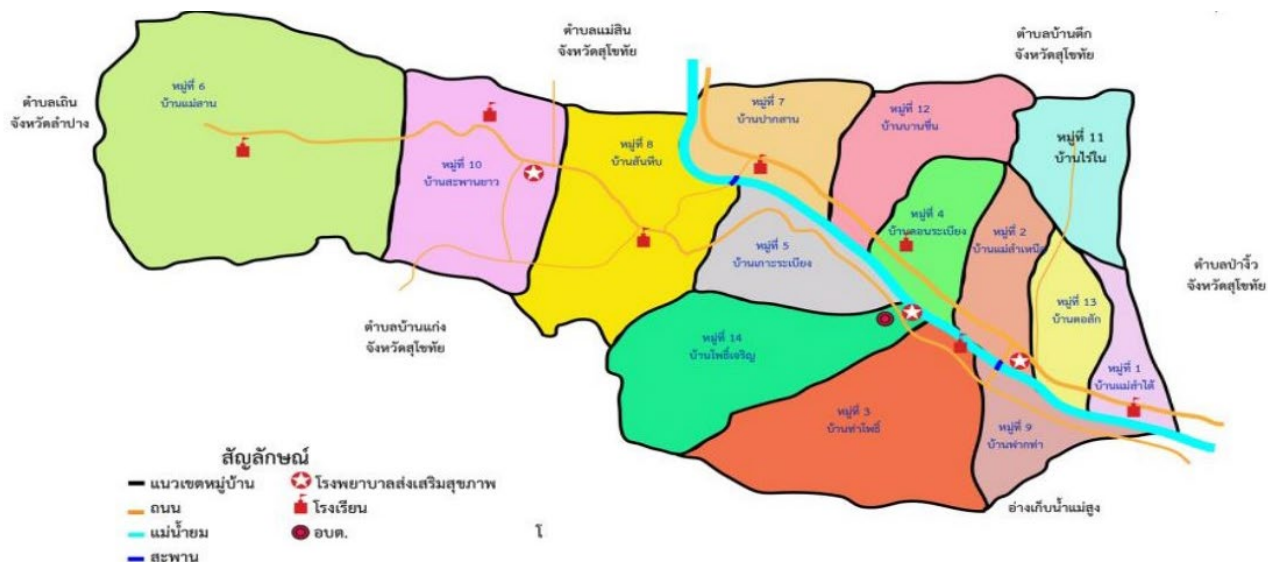
๑.๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

ตำบลแม่สำอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอศรีสัชนาลัย ประชากรมีทั้งแม่สำไทยพื้นราบ และแม่สำไทยภูเขา ประกอบด้วยชาวเขาเผ่าม้ง เย้า และกะเหรี่ยง ประชากรในพื้นที่เมืองพูดหลายภาษา ทั้งภาษาไทย ภาษาสำเนียงอีสาน ภาษาม้ง ภาษาเย้า และภาษากะเหรี่ยง ปัจจุบันมีเขตการปกครอง รวม ๑๔ หมู่บ้าน

๑.๑.๒ อาณาเขต

ตำบลแม่สำ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลแม่สิน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลบ้านแก่ง อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	จังหวัดลำปาง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลป่าจี่ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

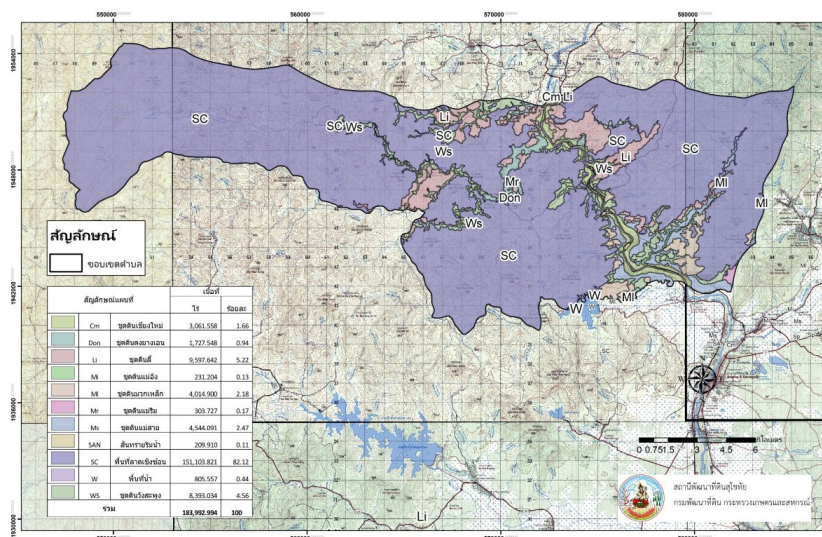

ภาพที่ ๑ แสดงที่ตั้งและอาณาเขตของตำบลแม่สำ
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอศรีสัชนาลัย)

๑.๒.๓ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน

ตำบลแม่สำ มีกลุ่มชุดดินเหมาะสมกับการปลูกพืชจำนวน ๘ กลุ่มชุดดิน โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนที่ชุดดิน ตำบลแม่สำ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุโขทัย

ภาพที่ ๓ แสดงแผนที่ชุดดิน ตำบลแม่สำ อำเภอสหัสขันธ์
(ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสุโขทัย , พ.ศ.๒๕๖๕)

กลุ่มชุดดินที่ ๑๕ Ms มีเนื้อที่ ๔,๕๔๔ ไร่ ลักษณะทั่วไปเป็นดินลิกมาก ดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแข็ง หรือดินร่วนเหนียวปนทรายแข็ง สีเทาเข้มหรือน้ำตาลปนเทาเข้ม มีจุดประสีน้ำตาลปนเหลืองหรือน้ำตาลแก่ ปฏิกิริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH ๖.๐-๖.๕) ดินล่างเป็นดินร่วน เหนียวปนทรายแข็ง สีน้ำตาลปนเทา และเทา ในตอนล่าง มีจุดประสีน้ำตาลปน เหลืองหรือน้ำตาลแก่ ปฏิกิริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นด่างปานกลาง (pH ๖.๕-๘.๐)

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน หนาดินแน่นทึบ ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ บางพื้นที่ขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ ปลูกข้าว ไกล่กลบตอซัง ปล่อยทิ้งไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไกล่กลบพืชปุ๋ยสด (โสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย ๖-๘ ต้น/ไร่ ไกล่กลบก่อนออกดอก ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๕ วัน การปักดำข้าวควรเพิ่มจำนวนต้นตอกอให้มากขึ้น พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือใช้ทำนาครั้งที่ ๒ หรือปลูกพืชไร่ พืชผักหรือพืชตระกูลถั่วหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ต้น/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชไร่ พืชผัก หรือไม้ผล ยกทรงกว้าง ๖-๘ เมตร คู่น้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร มีคันดินอัดแน่นล้อมรอบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ต้น/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. พร้อมปรับปรุงหลุมปลูกด้วยอินทรีย์วัตถุ ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๕-๕๐ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมี หรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

กลุ่มชุดดินที่ ๓๑ San มีเนื้อที่ ๒๐๙ ไร่ ลักษณะทั่วไปเป็นกลุ่มดินเหนียวสีถึงสีมากที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินเนื้อละเอียด ปฏิกริยาดินเป็นกลางหรือเป็นด่าง การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ขาดแคลนน้ำ ในพื้นที่ลาดชันสูงเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน

แนวทางการจัดการ ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ หรือไกลบพีชปุ๋ยสด (หว่านเมล็ดถั่วพุ่ม ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ไถพรวนและปลูกพืชตามแนวระดับ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน หรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกไม้ผล ชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑๕-๒๕ กิโลกรัม/หลุม มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น การสร้างคันดิน ทำชั้นบันได ปลูกพืชคลุมดิน มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชแซม ทำแนวรั้วหรือฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

กลุ่มชุดดินที่ ๓๓ Don, Mi มีเนื้อที่ ๑,๙๕๘ ไร่ ลักษณะทั่วไป ดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแฉะ ดินร่วนปนดินเหนียว ดินร่วนเหนียว ปนทรายแฉะ สีนํ้าตาลเข้มหรือสีนํ้าตาลปนเทาเข้ม ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลาง ถึงเป็นกลาง (pH ๖.๐-๗.๐) ดินล่างเป็นดินร่วน ดินร่วนปนทรายแฉะถึงดินร่วน เหนียวปนทรายแฉะ ดินร่วนปนดินเหนียว สีนํ้าตาลหรือนํ้าตาลปนแดง อาจพบจุด ประสีนํ้าตาลเข้มหรือสีนํ้าตาลปนเหลืองเล็กน้อย ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง (pH ๕.๕-๗.๐)

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ขาดแคลนน้ำในระยะที่ฝนทิ้งช่วงนาน บางพื้นที่อาจพบชั้นดานแข็งที่เกิดจากการเกษตรกรรม

แนวทางการจัดการ ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก ไถพรวนขณะที่ดินมีความชื้นที่เหมาะสมและที่ความแตกต่างกันในแต่ละปี เพื่อทำลายชั้นดานและป้องกันการเกิดชั้นดาน จัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียนให้มีการปลูกพืชบำรุงดินอยู่ด้วย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไกลบพีชปุ๋ยสด (หว่านเมล็ดถั่วพุ่ม ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน หรือทำแนวรั้วหญ้าแฝก มีการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก เพื่อรักษาความสามารถในการผลิตของดินไว้ไม่ให้เสื่อมโทรมลง พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกไม้ผล ชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชแซม ทำแนวรั้วหรือฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก เพื่อรักษาความสามารถในการผลิตของดินไว้ไม่ให้เสื่อมโทรมลงพัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในพื้นที่ปลูก

กลุ่มชุดดินที่ ๓๔ Cm มีเนื้อที่ ๓,๐๑๖ ไร่ ลักษณะทั่วไปมีการสลับชั้นของเนื้อดินต่างๆ เนื่องจากการทับถมเป็นประจำของ ตะกอนน้ำพาเมื่อนํ้าท่วมล้นฝั่ง ดินบนเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนทรายแฉะ หรือดินร่วนปนทรายสีนํ้าตาลหรือสีนํ้าตาลปนเทา ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึง เป็นกลาง (pH ๖.๐-๗.๐) ดินล่างเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินร่วนปนทรายแฉะ สีนํ้าตาลหรือสีนํ้าตาลปนเหลืองหรือสีนํ้าตาลปนเทา มีจุดประสีนํ้าตาลแก่ ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH ๖.๐-๖.๕) ปกติจะพบเกลือไม่กาทลอดชั้น ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน เนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย ขาดแคลนน้ำในระยะที่ฝนทิ้งช่วงนาน บางพื้นที่อาจมีนํ้าท่วมขัง หรือไหลบ่าท่วมขังอย่างฉับพลันในระยะที่มีฝนตกหนัก

แนวทางการจัดการ ปลุกพีชไร่หรือพีชผัก จัดระบบการปลุกพีชหมุนเวียนให้มีการปลุกพีชบำรุงดินอยู่ด้วย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพีชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น มีการใช้ปุ๋ยเคมีตามชนิดพืชที่ปลูก เพื่อรักษาความสามารถในการผลิตของดินไว้ไม่ให้เสื่อมโทรมลง จัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกไม้ผล เลือกพื้นที่ที่ไม่เสี่ยงต่อการท่วมขังของน้ำ ขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม มีวัสดุคลุมดิน ปลุกพีชคลุมดิน ปลุกพีชแซม ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก จัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

กลุ่มชุดดินที่ ๔๗ Li มีเนื้อที่ ๙,๕๙๗ ไร่ ลักษณะทั่วไปเป็นดินต้นหรือต้นมากถึงชั้นเศษหินหนาแน่น ดินบนเป็นดินร่วน ดินร่วนปนทรายแป้ง หรือดินร่วนปนดินเหนียวปนเศษหิน สีนํ้าตาลเข้มหรือนํ้าตาลปนแดงเข้ม ปฏิกริยา ดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกลาง (pH ๖.๐-๗.๐) ดินล่างเป็นดินเหนียวปนเศษหิน หนาแน่นมาก สีแดงปนเหลือง หรือเหลืองปนแดง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็น กรดเล็กน้อย (pH ๕.๕-๖.๕) ชั้นหินพื้นที่กำลังสลายตัวพบตั้งแต่ระดับต้นถึงลึก ปานกลาง

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดินต้นถึงชั้นหินพื้น ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำและเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดินในพื้นที่ลาดชัน บางพื้นที่มีเศษหินหรือหินพื้นผิวที่ไหลบริเวณหน้าดิน

แนวทางการจัดการ พื้นที่ที่เป็นดินต้นมาก มีเศษหินหรือหินพื้นผิวมาก ไม่เหมาะสมสำหรับการทำการเกษตร ควรปล่อยไว้ให้เป็นป่า หรือปลูกไม้ใช้สอยโตเร็ว

ปลุกพีชไร่หรือพีชผัก เลือกพื้นที่ที่มีหน้าดินหนา จัดระบบการปลุกพีชหมุนเวียน ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓ - ๔ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพีชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๑๐-๑๒ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ไถพรวน และปลุกพีชตามแนวระดับ มีวัสดุคลุมดิน หรือปลุกพีชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกไม้ผล ขุดหลุมปลูกถึงชั้นหินพื้นหรือขุดหลุมขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยหน้าดินที่ไม่มีเศษหินหรือก้อนหินร่วมกับปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๕-๕๐ กิโลกรัม/หลุม ควรมีไม้ค้ำยันและเอาหน้าดินบริเวณใกล้เคียงมาผสมกับปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกพูนโคนอยู่เป็นประจำ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ปลุกพีชคลุมดิน มีวัสดุคลุมดิน ปลุกพีชแซม ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

กลุ่มชุดดินที่ ๕๕ Ws มีเนื้อที่ ๘,๓๙๓ ไร่ ลักษณะทั่วไปเป็นดินลึกปานกลางถึงชั้นหินพื้น ดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง สีนํ้าตาล ปนแดง ดินล่างเป็นดินเหนียวหรือดินเหนียวปนทรายแป้ง ที่อาจมีเศษหินปะปนบ้าง สีนํ้าตาลปนแดงหรือแดง ในช่วงความลึก ๕๐-๑๐๐ ซม. จะพบชั้นหินผุ ถัดจากชั้นหินผุ เป็นชั้นหินแข็งซึ่งเป็นหินพื้น ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นด่างปานกลาง (pH ๖.๕-๘.๐) ในดินบน และเป็นกรดปานกลางถึงเป็นด่างปานกลาง (pH ๖.๐-๘.๐) ในดินล่าง

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดินลึกปานกลางถึงชั้นหินพื้น เศษหิน ก้อนกรวดหรือลูกรัง ขาดแคลนน้ำ และเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดินในพื้นที่ลาดชัน

แนวทางการจัดการ ปลุกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ จัดระบบการปลุกพืชให้หมุนเวียนตลอดทั้งปี ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือโกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ โกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ไก่พรวนและปลุกพืชตามแนวระดับ มีวัสดุคลุมดิน ปลุกพืชหมุนเวียน ปลุกพืชสลับเป็นแถบหรือทำแนวรั้วหญ้าแฝก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกไม้ผล ขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ปลุกพืชคลุมดิน มีวัสดุคลุมดิน ปลุกพืชแซม สร้างคันดิน ขึ้นบันได ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

กลุ่มชุดดินที่ ๕๔ Mr มีเนื้อที่ ๓๐๓ ไร่ ลักษณะทั่วไปเป็นกลุ่มดินที่มีวัสดุอินทรีย์หนามากกว่า ๑๐๐ ซม. จากผิวดิน มีปฏิกิริยาดินเป็นกรดและมีการระบายน้ำเลวมาก ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีน้ำท่วมขังนานเกือบตลอดปี

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน เนื้อดินเป็นเศษชิ้นส่วนของพืชสะสมหนาและเป็นกรดจัดมาก มีน้ำท่วมขังเกือบตลอดทั้งปี เมื่อดินอินทรีย์แห้ง จะเกิดการยุบตัวมาก พืชล้มง่าย ติดไฟง่ายและดับยาก มีธาตุบางตัวมากเกินไปจนเป็นพิษต่อพืชที่ปลูก และขาดธาตุอาหารบางตัวอย่างรุนแรง คุณภาพน้ำเป็นกรดจัดมากและขาดแคลนแหล่งน้ำจัด

แนวทางการจัดการ เลือกพื้นที่บริเวณขอบพรุและไม่เป็นป่าพรุมาใช้ประโยชน์ มีระบบป้องกันน้ำท่วม ทางระบายน้ำและให้น้ำในแปลงปลูก

กลุ่มชุดดินที่ ๖๒ Sc มีเนื้อที่ ๑๕๑,๑๐๓ ไร่ ลักษณะทั่วไปเป็นพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อนที่มีความลาดชันมากกว่า ๓๕ เปอร์เซ็นต์ พื้นที่บริเวณนี้ยังไม่มีการศึกษา สำรวจและจำแนกดิน เนื่องจากสภาพพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง ซึ่งถือว่ายากต่อการจัดการดูแลรักษาสำหรับการเกษตร

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน มีความลาดชันสูงมาก ในพื้นที่ทำการเกษตรจะเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดินอย่างรุนแรง ขาดแคลนน้ำและบางพื้นที่อาจพบชั้นหินพื้นหรือเศษหินกระจายอยู่บริเวณหน้าดิน

แนวทางการจัดการ ควรปล่อยไว้ให้เป็นป่าตามธรรมชาติ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า แหล่งต้นน้ำลำธารในกรณีที่ต้องนำมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตร จำเป็นต้องมีการศึกษาดินก่อน เพื่อให้ทราบถึงความเหมาะสมของดินสำหรับการปลุกพืช โดยมีการใช้ประโยชน์ที่ดินในเชิงอนุรักษ์หรือวนเกษตร ในบริเวณพื้นที่ที่เป็นดินลึกและสามารถพัฒนาแหล่งน้ำได้ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ปลุกพืชคลุมดิน ทำแนวรั้วหญ้าแฝกและขุดหลุมปลูกเฉพาะต้น โดยไม่มีการทำลายไม้พื้นล่าง สำหรับในพื้นที่ที่ไม่มีศักยภาพทางการเกษตร ควรรักษาไว้ให้เป็นสวนป่าสร้างสวนป่าหรือใช้ปลูกไม้ใช้สอยโตเร็ว

๑.๓ สภาพภูมิอากาศ

๑.๓.๑ ลักษณะภูมิอากาศ

มีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปตามอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ

๑.๓.๒ ฤดูกาล

แบ่งออกได้เป็น ๓ ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว

๑.๓.๓ ปริมาณน้ำฝน

ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยทั้งปีประมาณ ๑,๒๐๘.๘๘ มิลลิเมตร

๑.๓.๔ อุณหภูมิ

อุณหภูมิโดยเฉลี่ยตลอดปี ประมาณ ๒๗.๖ องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย ๓๓.๐ องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย ๒๒.๒ องศาเซลเซียส

๑.๔ เส้นทางคมนาคม

๑.๔.๑ การคมนาคมทางหลวงแผ่นดินที่ผ่านตำบลแม่สำ

สายที่ ๑ ถนนทางหลวงแผ่นดิน สาย ๑๐๑ ผ่านหมู่ที่ ๑, ๑๓, ๒, ๔ ไปยังจังหวัดแพร่ ระยะทางประมาณ ๙๘ กิโลเมตร

สายที่ ๒ ถนนทางหลวงแผ่นดิน สาย ๑๑๗๗ ผ่านหมู่ที่ ๑๒, ๗ ไปยังอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ระยะทางประมาณ ๕๙ กิโลเมตร

๑.๔.๒ การคมนาคมติดต่อระหว่างหมู่บ้านจะมีทั้งถนนลาดยาง ถนนลูกรัง และคอนกรีตเสริมเหล็ก

๑. ถนนหลวงท้องถิ่นด้านตะวันตกของแม่น้ำยม เชื่อมระหว่างหมู่ที่ ๙, ๓, ๑๔, ๕, ๘, ๑๐, ๖

๒. ถนนหลวงท้องถิ่นด้านตะวันออกของแม่น้ำยม เชื่อมระหว่างหมู่ที่ ๑, ๒, ๑๓, ๑๑, ๔, ๑๒ และ ๗

๑.๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

๑.๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ

๑. ลำห้วยแม่सान	ไหลผ่าน หมู่ ๕, ๖, ๘ และหมู่ ๑๐
๒. ลำห้วยแม่สำ	ไหลผ่านหมู่ ๒ และหมู่ ๑๑
๓. ลำห้วยทับเนือ	ไหลผ่านหมู่ ๘ และหมู่ ๑๐
๔. ลำห้วยอัน	ไหลผ่านหมู่ ๘ และหมู่ ๑๐
๕. ลำห้วยแพรม	ไหลผ่านหมู่ ๑๐
๖. ลำห้วยรี	ไหลผ่านหมู่ ๘
๗. ลำห้วยข่าปลากั้ง	ไหลผ่านหมู่ ๑๐
๘. ลำห้วยน้ำดิบ	ไหลผ่านหมู่ ๔
๙. ลำห้วยระเปียง	ไหลผ่านหมู่ ๑๔
๑๐. ลำห้วยบอน	ไหลผ่านหมู่ ๕
๑๑. ลำห้วยข้าวหลาม	ไหลผ่านหมู่ ๕
๑๒. ลำห้วยนาลาว	ไหลผ่านหมู่ ๑

๑.๕.๒ โครงการชลประทาน

๑. อ่างเก็บน้ำห้วยแม่สูง ในพื้นที่ตำบลปางวัว ครอบคลุมถึงพื้นที่ ม.๓ ตำบลแม่สำ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

๒. อ่างเก็บน้ำห้วยแม่สำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพื้นที่บ้านไร่นา หมู่ที่ ๑๑ ตำบลแม่สำ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย มีพื้นที่รับน้ำประมาณ ๑๗.๒๔ ตารางกิโลเมตร สามารถเก็บกักน้ำได้ประมาณ ๕ ล้านลูกบาศก์เมตร

๑.๖ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

๑.๖.๑ โครงสร้างเศรษฐกิจที่สำคัญ

เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีการประกอบอาชีพด้านการเกษตรที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นทำสวน ทำนา ทำไร่ การใช้แรงงานในการประกอบอาชีพการเกษตรจึงมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นกลุ่มอาชีพหลักที่สำคัญดังนี้

- ๑) กลุ่มพัฒนาและส่งเสริมการผลิตข้าว
- ๒) กลุ่มพัฒนาและส่งเสริมการผลิตยางพารา
- ๓) กลุ่มพัฒนาและส่งเสริมการผลิตส้มเขียวหวาน
- ๔) รายได้ รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร
รายรับโดยเฉลี่ย ๔๘,๐๐๐ บาท/ครอบครัว/ปี
รายจ่ายโดยเฉลี่ย ๔๖,๐๐๐ บาท/ครอบครัว/ปี
- ๕) สินเชื่อและภาระหนี้ของเกษตรกร

ดังที่ทราบแล้วว่าเกษตรกรในตำบลแม่สำเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ๖๕ เปอร์เซ็นต์ จำนวน ๑,๐๙๕ ราย เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองศรีสัชนาลัย ๑๕ เปอร์เซ็นต์ จำนวน ๒๕๓ ราย อีก ๓๓๗ ราย ใช้เงินทุนของตนเอง โดยมีภาระหนี้สินกับสถาบันการเงินระหว่าง ๑๐,๐๐๐-๒๐๐,๐๐๐บาท ซึ่งภาระหนี้สินแต่ละรายอยู่ที่ว่าเมื่อกู้มาแล้วดำเนินกิจกรรมในการเกษตรมากน้อยแค่ไหน ส่วนใหญ่เกษตรกรจะกู้ไปทำนา ถ้าปีไหนเกิดภัยธรรมชาติน้ำท่วมหรือภัยแล้ง เกษตรกรจะขาดทุน จะมีปัญหาในการส่งใช้คืนในปีการบัญชี คือไม่เกินวันที่ ๓๑ มีนาคมของทุกปี

๑.๖.๒ จำนวนครัวเรือน

ตำบลแม่สำ มีประชากรรวมทั้งสิ้น ๗,๔๘๓ คน จำแนกเป็นชาย ๓,๗๕๖ คน หญิง ๓,๗๒๗ คน ประชากรส่วนใหญ่ของตำบลนับถือศาสนาพุทธ

ตารางที่ ๑ แสดงจำนวนประชากร และจำนวนครัวเรือน ตำบลแม่สำ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

ที่	หมู่บ้าน	ครัวเรือนทั้งหมด	ครัวเรือนเกษตรกร	ประชากร		
				ชาย	หญิง	รวม
๑	บ้านแม่สำใต้	๒๒๒	๙๒	๒๘๑	๓๑๔	๕๙๕
๒	บ้านแม่สำเหนือ	๒๓๗	๑๑๒	๒๘๔	๒๘๕	๕๖๙
๓	บ้านท่าโพธิ์	๒๔๗	๑๘๗	๒๕๓	๒๕๒	๕๐๕
๔	บ้านดอนระเปียง	๒๓๑	๑๓๗	๓๓๑	๓๓๑	๖๖๒
๕	บ้านเกาะระเปียง	๒๑๒	๑๓๔	๒๔๕	๒๖๒	๕๐๗
๖	บ้านแม่सान	๑๓๐	๑๐๖	๒๘๓	๒๒๙	๕๑๒
๗	บ้านวังขอนจุ่น	๑๘๙	๑๑๓	๑๗๙	๑๙๐	๓๖๙
๘	บ้านสันหีบ	๔๙๘	๒๑๒	๔๗๐	๔๔๔	๙๑๔
๙	บ้านปากท่า	๗๘	๑๓๔	๙๙	๑๒๑	๒๒๐
๑๐	บ้านสะพานยาว	๓๔๒	๒๑๗	๕๗๔	๕๐๙	๑,๐๘๓

๑๑	บ้านไร่โน	๑๒๔	๗๓	๑๕๑	๑๔๗	๒๙๘
๑๒	บ้านบานชื่น	๑๓๗	๔๒	๑๖๑	๑๕๙	๓๒๐
๑๓	บ้านตอสี	๑๔๒	๓๖	๒๐๖	๒๒๓	๔๒๙
๑๔	บ้านโพธิ์เจริญ	๑๕๔	๕๓	๒๓๖	๒๒๗	๔๖๓
รวม		๒,๙๔๓	๑,๖๔๘	๓,๗๕๓	๓,๖๙๓	๗,๔๔๖

(ที่มา : สำนักบริการการทะเบียน กรมการปกครอง, พศ.๒๕๖๕)

๑.๖.๓ การศึกษา

ในเขตพื้นที่ตำบลแม่สำ ประกอบด้วย

๑) โรงเรียนระดับประถมศึกษา ๗ แห่ง ได้แก่

๑) โรงเรียนบ้านแม่สำ	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑ บ้านแม่สำใต้
๒) โรงเรียนบ้านท่าโพธิ์	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๓ บ้านท่าโพธิ์
๓) โรงเรียนบ้านดอนระเบียง	ตั้งอยู่ที่หมู่ ๔ บ้านดอนระเบียง
๔) โรงเรียนบ้านแม่सान	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๖ บ้านแม่सान
๕) โรงเรียนบ้านปากसान	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๗ บ้านปากसान
๖) โรงเรียนบ้านสันหีบ	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๘ บ้านสันหีบ
๗) โรงเรียนบ้านแม่सानสามัคคี	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑๐ บ้านแม่सानสามัคคี

๓) ระดับอนุบาล ๔ แห่ง ได้แก่

๑) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่สำเหนือ	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๒ บ้านแม่สำ
๒) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่सान	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๖ บ้านแม่सान
๓) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านปากसान	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๗ บ้านปากसान
๔) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสะพานยาว	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑๐ บ้านแม่สำ
๕) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่सानสามัคคี	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑๐ บ้านแม่सानสามัคคี

๑.๖.๔ การสาธารณสุข

สถานพยาบาลของรัฐ ประกอบด้วย

- ๑) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่สำ
- ๒) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านท่าโพธิ์
- ๓) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านสะพานยาว

๑.๖.๕ ศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม

๑. การนับถือศาสนา

๑) ศาสนา ประชาชนส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธประมาณร้อยละ ๙๘ และ ศาสนาอื่นๆ ประมาณร้อยละ ๒

๒. วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ

- ๑) งานประเพณีปีใหม่ม้ง กลุ่มห้วยอ้น บ้านสะพานยาว
- ๒) งานประเพณี ๔ ชนเผ่า ได้แก่ ชาวเขาเผ่าม้ง เย้า กะเหรี่ยง และลีซอ

๑.๗ ข้อมูลด้านการเกษตรที่สำคัญ/ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

ตำบลแม่สำ มีพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจหลัก ได้แก่ ยางพารา มีพื้นที่ปลูกมากจำนวน ๗,๒๓๐ ไร่ รองลงมาคือข้าวนาปี มีพื้นที่ปลูกจำนวน ๕,๐๙๔ ไร่ และส้มเขียวหวาน มีพื้นที่ปลูกจำนวน ๔,๗๘๘ ไร่ ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ปลูก มันสะปะหลังโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และสวนผลไม้อื่นๆ

ตารางที่ ๒ ตารางแสดงพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบลแม่สำ อำเภอศรีสัชนาลัย

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	ครัวเรือน เกษตรกร	พื้นที่ทำ การเกษตร (ไร่)	ที่นา (ไร่)	ที่ไร่ (ไร่)	สวนไม้ผล (ไร่)	ไม้ยืนต้น (ไร่)
๑	แม่สำใต้	๙๒	๘๔๓	๕๕๓.๙๔	๓๑.๒๘	๔.๕๐	๐
๒	แม่สำเหนือ	๑๑๒	๑,๑๕๑	๕๗๕.๗๗	๘๔.๑๐	๓๗๖.๕๓	๙.๗๕
๓	ท่าโพธิ์	๑๘๗	๒,๓๑๐	๔๘๐.๐๘	๓๕๑.๕๓	๖๖๕.๖๘	๒๒๖.๘๓
๔	ดอนระเปียง	๑๓๗	๑,๐๖๑	๕๒๙.๖๖	๘.๕๐	๕๖.๐๕	๐
				๒๑๑.๒๕	๕๗.๕๘	๔๕๒.๕๓	๑๐๓.๗๕
๖	แม่सान	๑๐๖	๘๒๙	๖๑๓.๒๙	๓๐๑.๖๗	๑๐๖.๐๓	๑๕๓.๓๒
๗	วังขอนนุ่น	๑๑๓	๑,๒๓๐	๑๙๐.๕๒	๘.๕๐	๘๕๘.๔๓	๑๖๒.๒๙
๘	สันหีบ	๒๑๒	๔,๑๑๕	๓๓.๐๐	๑๑๖.๔๙	๑,๐๖๘.๑๐	๑,๘๑๖.๖๓
๙	ปากท่า	๑๓๔	๙๙๕	๘๐๙.๖๕	๓๘.๗๙	๑๐.๒๕	๓๓.๕๖
				๙๑๗.๙๑	๗๒๘.๔๖	๖๙๙.๐๖	๔,๕๙๔.๓๔
๑๑	ไร่โน	๗๓	๖๙๖	๑๒.๕๐	๑๔.๕๐	๔๕.๑๘	๑๓.๒๕
๑๒	บานชื่น	๔๒	๓๗๓	๐	๐	๑๔๗.๘๐	๕๙.๐๐
๑๓	ตอสีก	๓๖	๒๓๔	๕๔.๕๐	๒.๒๕	๑๒๔.๕๑	๒๐.๒๕
๑๔	โพธิ์เจริญ	๕๓	๓๖๖	๑๑๒.๒๕	๓๑.๐๐	๑๖๙.๗๒	๓๗.๔๔
	รวม	๑,๖๔๘	๒๒,๕๒๙	๕,๐๙๔.๓๑	๑,๗๗๔.๖๔	๔,๗๘๘.๓๖	๗,๒๓๐.๔๐

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย, พ.ศ. ๒๕๖๕)

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของตำบล

๒.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์

๒.๑.๑ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

๑) เกษตรกร

(๑) ครุฑเรือนเกษตรกร

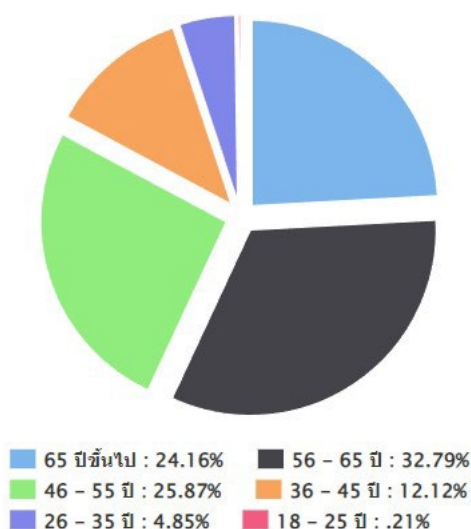
ตำบลแม่สำมีครุฑเรือนเกษตรกร จำนวน ๑,๔๐๓ ครุฑเรือน โดยมีหัวหน้าครุฑเรือนเกษตรกร อายุระหว่าง ๕๖-๖๕ ปี จำนวน ๔๖๒ ครุฑเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๗๙ รองลงมาอายุระหว่าง ๔๖-๕๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๘๗ และอายุ ๖๕ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๑๖ ตามลำดับ

ตารางที่ ๓ แสดงหัวหน้าครุฑเรือนจำแนกตามอายุ ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

ช่วงอายุ (ปี)	ครุฑเรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๓๓๙	๒๔.๑๖
๕๖ - ๖๕ ปี	๔๖๐	๓๒.๗๙
๔๖ - ๕๕ ปี	๓๖๓	๒๕.๘๗
๓๖ - ๔๕ ปี	๑๗๐	๑๒.๑๒
๒๖ - ๓๕ ปี	๖๘	๔.๘๕
๑๘ - ๒๕ ปี	๓	๐.๒๑
รวม	๑,๔๐๓	๑๐๐

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย, พ.ศ. ๒๕๖๕)

หัวหน้าครุฑเรือนเกษตรกร จำแนกช่วงอายุ

ภาพที่ ๔ แสดงหัวหน้าครุฑเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสรีสัชนาลัย, พ.ศ. ๒๕๖๕)

(๒) ลักษณะการประกอบอาชีพ

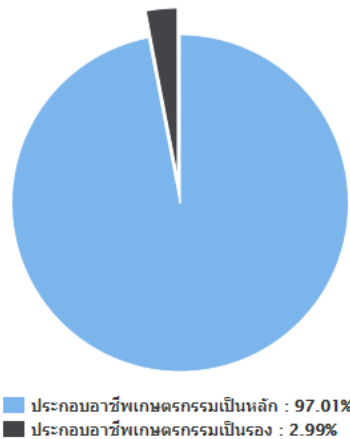
ตำบลแม่สำ มีเกษตรกรที่ประกอบอาชีพหลักส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นหลัก จำนวน ๑,๓๖๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๐๑ และประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง จำนวน ๔๒ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒.๙๙

ตารางที่ ๔ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๑,๓๖๑	๙๗.๐๑
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๔๒	๒.๙๙

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสรีสัชนาลัย, พ.ศ. ๒๕๖๕)

ลักษณะการประกอบอาชีพ

ภาพที่ ๕ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพ ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสรีสัชนาลัย, พ.ศ. ๒๕๖๕)

(๓) ลักษณะการถือครองที่ดิน

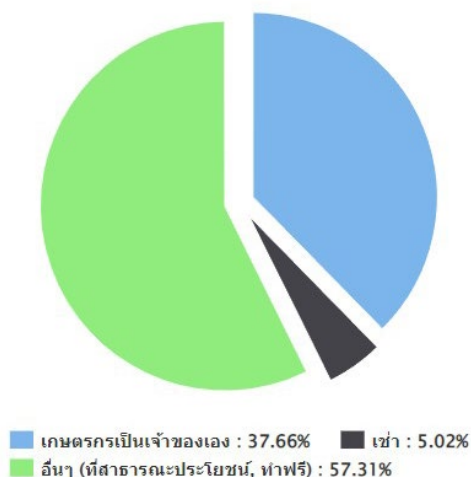
ลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกรตำบลแม่สำ ส่วนใหญ่เป็นที่สาธารณะประโยชน์ จำนวน ๙๑๓ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๓๑ รองลงมาคืออื่นๆเกษตรกรเป็นเจ้าของเอง จำนวน ๖๐๐ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๖๖ และเช่า จำนวน ๘๐ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๘.๐๒ ตามลำดับ

ตารางที่ ๕ แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกรตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของเอง	๖๐๐	๓๗.๖๖
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๙๑๓	๕๗.๓๑
เช่า	๘๐	๘.๐๒

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสรีสัชนาลัย, พ.ศ. ๒๕๖๕)

ลักษณะการถือครองที่ดิน

ภาพที่ ๖ แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน ตำบลแม่สำ อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสว่างแดนดิน, พ.ศ. ๒๕๖๕)

(๔) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของตนเอง)

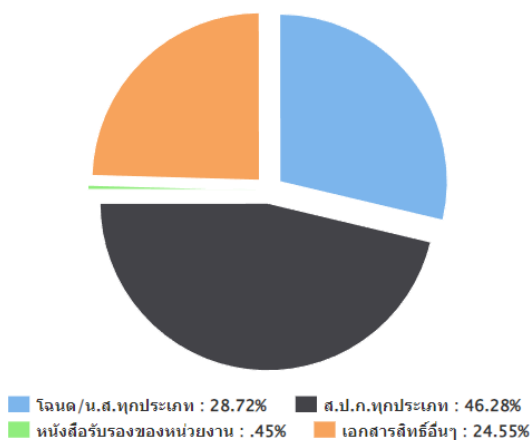
เกษตรกรตำบลแม่สำ มีการถือครองประเภท ส.ป.ก. จำนวน ๓๑๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๒๘ รองลงมาคือ ที่ดินแบบไม่มีเอกสารสิทธิ์ จำนวน ๓๘๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๕๕ และเอกสารสิทธิ์ประเภท โฉนด จำนวน ๑๙๓ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๗๒ ตามลำดับ

ตารางที่ ๖ แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์ ตำบลแม่สำอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรองของหน่วยงาน	ไม่มีเอกสารสิทธิ์	
๑๙๓	๓๑๑	๓	๑๖๕	๖๐๐

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสว่างแดนดิน, พ.ศ. ๒๕๖๕)

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)

ภาพที่ ๗ แสดงประเภทเอกสารสิทธิ์ ตำบลแม่สำ อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสว่างแดนดิน, พ.ศ. ๒๕๖๕)

๒) องค์กรและสถาบันเกษตรกร

(๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

ตำบลแม่สำ มีกลุ่มส่งเสริมอาชีพ ๑ กลุ่ม มีสมาชิก ๑๑ ราย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ๑ กลุ่ม สมาชิก ๑๑ ราย กลุ่มยุวเกษตรกร ๑ กลุ่ม สมาชิก ๒๐ ราย และวิสาหกิจชุมชน ๗ แห่ง สมาชิก ๕๓ ราย

ตารางที่ ๗ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรตำบลแม่สำ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

หมู่ที่	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)
๓							๑	๗
๔			๑	๑๑				
๗	๑	๑๑					๑	๗
๘					๑	๒๐		
๑๐							๓	๒๑
๑๓							๑	๑๑
๑๔							๑	๗
รวม	๑	๑๑	๑	๑๑	๑	๒๐	๗	๕๓

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย, พ.ศ. ๒๕๖๗

(๒) อาสาสมัครเกษตร

ตำบลแม่สำ มีอาสาสมัครเกษตร จำนวน ๔๔ คน โดยมีเกษตรกรหมู่บ้านจำนวนมากที่สุด จำนวน ๑ ราย รองลงมาคือหมอดินอาสา ๑๒ ราย และอาสาสมัครปฏิรูปที่ดิน ๗ ราย ตามลำดับ อย่างไรก็ตามอาสาเกษตรบางรายทำหน้าที่อาสามากกว่า ๑ หน้าที่

ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตรตำบลแม่สำ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

หมู่ที่	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	ครูยาง อาสา	ครู บัญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสา ปศุสัตว์	หมอ ดิน อาสา	เกษตรกร หมู่บ้าน	สารวัตร เกษตร อาสา	เศรษฐกิจ การเกษตร	อาสาสมัคร ปฏิรูปที่ดิน
๑			๑		๑	๑			
๒			๑		๑	๑			
๓					๑	๑			๒
๔					๑	๑			
๕			๑		๑	๑			
๖						๑			
๗					๑	๑			

๘						๑			๓
๙					๑	๑			
๑๐	๕				๒	๑	๔		๒
๑๑						๑			
๑๒					๑	๑			
๑๓			๑		๑	๑			
๑๔					๒	๑			
รวม	๕		๔		๑๓	๑๔	๔		๗

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย, พ.ศ. ๒๕๖๗

(๓) ปราชญ์ชาวบ้าน

ตำบลแม่สำมีปราชญ์ชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของปราชญ์แต่ละคน ซึ่งในตำบลแม่สำ มีปราชญ์ชาวบ้านจำนวน ๑ คน

ตารางที่ ๙ แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้านตำบลแม่สำ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

หมู่ที่	จำนวน (ราย)	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	องค์ความรู้ด้าน
๗	๑	นายทองหล่อ สุขขัง	๑๒๒ ม.๗ ต.แม่สำ	พืชสวน
รวม	๑			

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย, พ.ศ. ๒๕๖๗

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

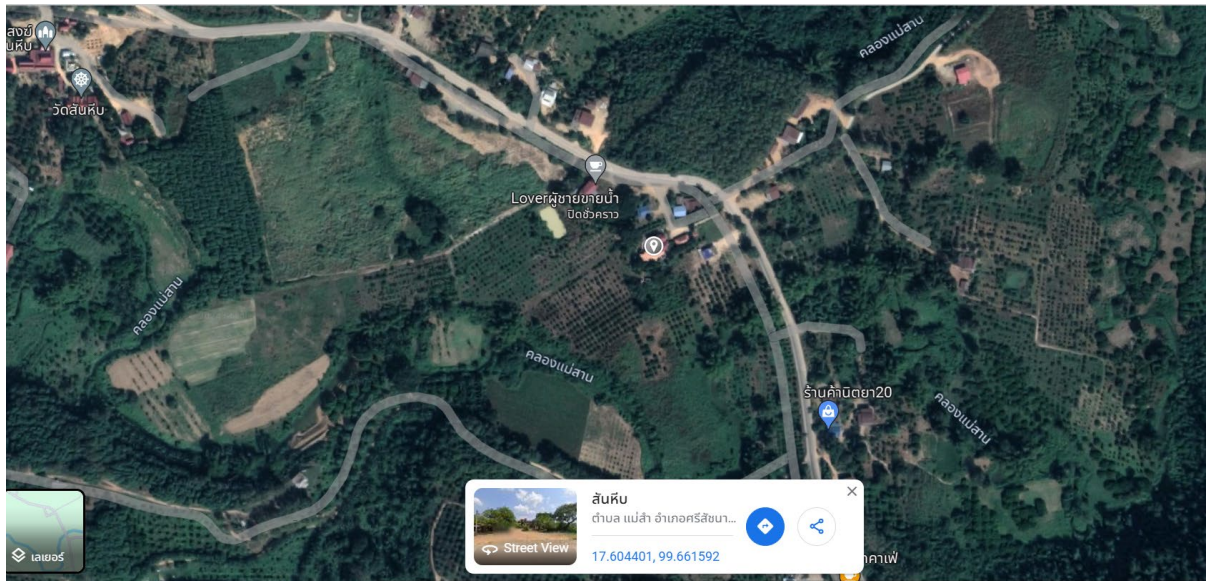
ตารางที่ ๑๐ ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

แบบสรุปข้อมูล						
ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย						
ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุลประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์ประธานศูนย์เครือข่าย
			หมู่	ตำบล		
๑	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ศูนย์เครือข่ายตำบลแม่สำ	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	๕	แม่สำ	นางปรานอม บุญจำกัต์	๐๙๖-๗๖๕๔๗๒๒
๒	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ศูนย์เครือข่ายตำบลแม่สำ	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๘	แม่สำ	นายชวน เทียบน้ำอ่าง	๐๖๒-๖๔๙๑๑๓๗

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย, พ.ศ. ๒๕๖๗

ภาพที่ ๘ แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ศูนย์เครือข่ายตำบลแม่สำ หมู่ ๕ ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

ภาพที่ ๙ แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ศูนย์เครือข่ายตำบลแม่สำ หมู่ ๘ ตำบลแม่สำ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุโขทัย

(๔) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลแม่สำ

ตำบลแม่สำ มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๓ กลุ่ม ได้แก่

๑. แปลงใหญ่ยางพาราบ้านสะพานยาว
๒. แปลงใหญ่ส้มเขียวหวานบ้านวังขอนจุ่น
๓. แปลงใหญ่ส้มเขียวหวานร่วมใจบ้านสันหีบ

ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ ตำบลแม่สำ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุโขทัย

ที่	หมู่ที่	ชื่อกลุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวนพื้นที่ (ไร่)	ประธาน	เบอร์โทรศัพท์ประธาน
๑	๗	แปลงใหญ่ยางพาราบ้านสะพานยาว	ยางพารา	๓๑	๗๘๑	นายโกจิต เสาหัวเฉลิม	-
๒	๘	แปลงใหญ่ส้มเขียวหวานบ้านวังขอนจุ่น	ส้มเขียวหวาน	๓๗	๒๗๕	นางธรรารัตน์ คุ่มชาติ	๐๘๕๒๗๑๙๒๒๘
๓	๑๐	แปลงใหญ่ส้มเขียวหวานร่วมใจบ้านสันหีบ	ส้มเขียวหวาน	๓๗	๓๙๑	นายมานพ เสนาเกตุ	๐๘๙๙๖๐๙๖๕๕

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุโขทัย, พ.ศ. ๒๕๖๗

๒.๑.๒ ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร

๑) ทรัพยากรดิน

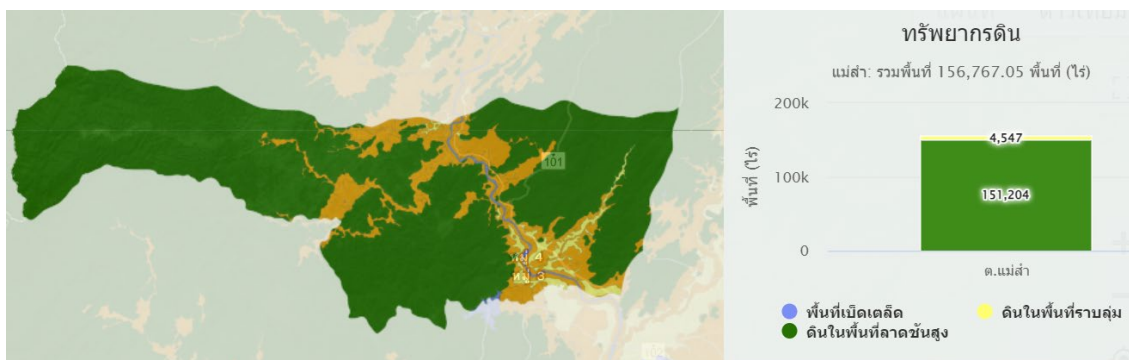
ตารางที่ ๑๒ แสดงทรัพยากรดินตำบลแม่สำ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุโขทัย

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
ดินในพื้นที่ลาดชันสูง	๑๕๑,๒๐๔.๐๐	๙๖.๔๕
ดินในพื้นที่ดอนในเขตดินแห้ง	-	-
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	๑,๐๑๖.๑๖	๐.๖๕
กลุ่มชุดดินผสม	-	-
ดินในพื้นที่ราบลุ่ม	๔,๕๔๖.๙๐	๒.๙

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. ๒๕๖๑

ภาพที่ ๑๐ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินตำบลแม่สำ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุโขทัย
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. ๒๕๖๑)

ภาพที่ ๑๑ แสดงพื้นที่แสดงทรัพยากรดินตำบลแม่สำ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุโขทัย
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. ๒๕๖๑)

๒) ทรัพยากรน้ำ

ตำบลแม่สำ เป็นพื้นที่อาศัยน้ำฝนในการทำการเกษตรเป็นหลัก ประมาณ ๘๐ % ของพื้นที่ทั้งหมด นอกจากนี้ยังแหล่งน้ำอื่นๆ ที่ใช้ในการเกษตรดังนี้

- แหล่งน้ำใต้ดิน บ่อบาดาลตำบลแม่สำ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย รวมทั้งสิ้น ๑๐ บ่อ แยกรายตำบลได้ดังนี้

หมู่ที่ ๑	จำนวน ๑ บ่อ
หมู่ที่ ๒	จำนวน ๑ บ่อ
หมู่ที่ ๓	จำนวน ๑ บ่อ
หมู่ที่ ๔	จำนวน ๑ บ่อ
หมู่ที่ ๕	จำนวน ๑ บ่อ
หมู่ที่ ๖	จำนวน ๑ บ่อ
หมู่ที่ ๗	จำนวน ๑ บ่อ
หมู่ที่ ๘	จำนวน ๑ บ่อ
หมู่ที่ ๙	จำนวน ๑ บ่อ
หมู่ที่ ๑๐	จำนวน ๑ บ่อ

(ที่มา : กรมทรัพยากรน้ำบาดาล, พ.ศ.๒๕๖๑)

- แหล่งน้ำผิวดิน ได้แก่ น้ำในแม่น้ำลำคลอง ทะเลสาบและในพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นน้ำจืด ปกติน้ำผิวดินจะได้รับการเติมจากฝน ตำบลแม่สำ มีแหล่งน้ำผิวดินที่ใช้ทำการเกษตร จำนวน ๑๒ แห่ง โครงการชลประทาน จำนวน ๒ แห่ง และแหล่งน้ำจากกรมพัฒนาที่ดิน จำนวน ๒ แห่ง

แหล่งน้ำธรรมชาติ

๑. ลำห้วยแม่सान	ไหลผ่าน หมู่ ๕,๖,๘ และหมู่ ๑๐
๒. ลำห้วยแม่สำ	ไหลผ่านหมู่ ๒ และหมู่ ๑๑
๓. ลำห้วยทับเนือ	ไหลผ่านหมู่ ๘ และหมู่ ๑๐
๔. ลำห้วยอ้น	ไหลผ่านหมู่ ๘ และหมู่ ๑๐
๑๓. ลำห้วยแพรม	ไหลผ่านหมู่ ๑๐
๑๔. ลำห้วยรี	ไหลผ่านหมู่ ๘
๑๕. ลำห้วยขาปลากั้ง	ไหลผ่านหมู่ ๑๐
๑๖. ลำห้วยน้ำดิบ	ไหลผ่านหมู่ ๔
๑๗. ลำห้วยระเปียง	ไหลผ่านหมู่ ๑๔
๑๘. ลำห้วยบอน	ไหลผ่านหมู่ ๕
๑๙. ลำห้วยข้าวหลาม	ไหลผ่านหมู่ ๕
๒๐. ลำห้วยนาลาว	ไหลผ่านหมู่ ๑

โครงการชลประทาน

๑. อ่างเก็บน้ำห้วยแม่สูง ในพื้นที่ตำบลป่าจั่ว ครอบคลุมถึงพื้นที่ ม.๓ ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย

จังหวัดสุโขทัย

๒. อ่างเก็บน้ำห้วยแม่สำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพื้นที่บ้านไร่ใน หมู่ที่ ๑๑ ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย มีพื้นที่รับน้ำประมาณ ๑๗.๒๔ ตารางกิโลเมตร สามารถเก็บกักน้ำได้ประมาณ ๕ ล้านลูกบาศก์เมตร

(ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สำ, พ.ศ.๒๕๖๕)

๒.๑.๓ สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI (ถ้าไม่มี ให้ใส่ด้วยว่า ไม่มี)

ส้มที่ปลูกในพื้นที่ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย มีการเริ่มนำส้มมาปลูกเมื่อประมาณ ๖๐ กว่าปีที่ผ่านมา จากเดิมมีเพียง ๒ ครัวเรือนเท่านั้น พื้นที่ในสมัยก่อนจะเลือกพื้นที่ราบตามขอบแม่น้ำยม เพราะง่ายต่อการดูแล ซึ่งเครื่องมือในการให้น้ำและกำจัดวัชพืชยังไม่มี จากการสอบถามผู้ที่นำส้มมาปลูกครั้งแรก ได้ความว่าได้นำพันธุ์มาจากจังหวัดแพร่ ซึ่งมีการปลูกมาก่อนตามขอบลำน้ำยม และยังคงกล่าวถึงที่มาของสีส้มอีกว่า วิธีชีวิตเมื่อก่อนจะขึ้นกับลำน้ำยมซึ่งน้ำจะไหลตลอดปี บังเอิญพบว่ามีลูกส้มลอยล่องตามน้ำมา จึงเก็บมาลองกินปรากฏว่ารสชาติหวานอร่อย จึงสนใจสืบเสาะหาที่มาจนพบและติดต่อซื้อกิ่งพันธุ์มาปลูกต่อมาชาวบ้านที่ทำไร่ถั่วกันอยู่เดิม ประสบปัญหาทำไร่ถั่วขาดทุน จึงเริ่มหันมาทำสวนส้มเขียวหวานกันมากขึ้น ต้นส้มมีอายุที่แตกต่างกันออกไป ๓๐ กว่าปีบ้าง ๒๐ กว่าปีบ้าง ๑๐ กว่าปีบ้าง ที่กำลังปลูกไปถึงสองปีก็มีให้เห็น และต่อมาก็จะร่วมกันระหว่างตำบลแม่สำและตำบลแม่สินปรึกษากันเพื่อหาเอกลักษณ์ของส้มแม่สิน-แม่สำ

คุณลักษณะของส้มจะเปลี่ยนไปตามฤดูกาล เช่น ส้มรุ่นที่ ๑ ของฤดูกาล ช่วงเดือน พฤศจิกายน-มกราคม ผิวจะตกรส, ผลแก่มีผิวเขียวอมเหลือง รสชาติหวานอมเปรี้ยว ส่วนฤดูกาลส้มธรรมชาติ รุ่นที่ ๒ ช่วงผลผลิตออก กุมภาพันธ์-มีนาคม ซึ่งเป็นช่วงฤดูหนาว ส้มจะมีรสชาติดี และสีผิวที่เหลืองอมส้มคล้ายทองคำ จึงมีชื่อเรียกอีกชื่อคือ ส้มสีทอง ซึ่งเป็นคุณลักษณะเด่นเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนที่ไหน จึงร่วมกันขอจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์(GI) กับกรมทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อเพิ่มมูลค่าของส้ม ชื่อที่ขอจดทะเบียนใช้ชื่อว่า “ส้มแม่สิน”

ปัจจุบันตำบลแม่สำมีผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ทั้งหมด ๓ คน และกำลังจะขอจดทะเบียนเพิ่มเติมต่อไป

๒.๑.๔ สินค้าเกษตรที่สำคัญ

๒.๑.๔.๑ ชนิดสินค้าข้าว

๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

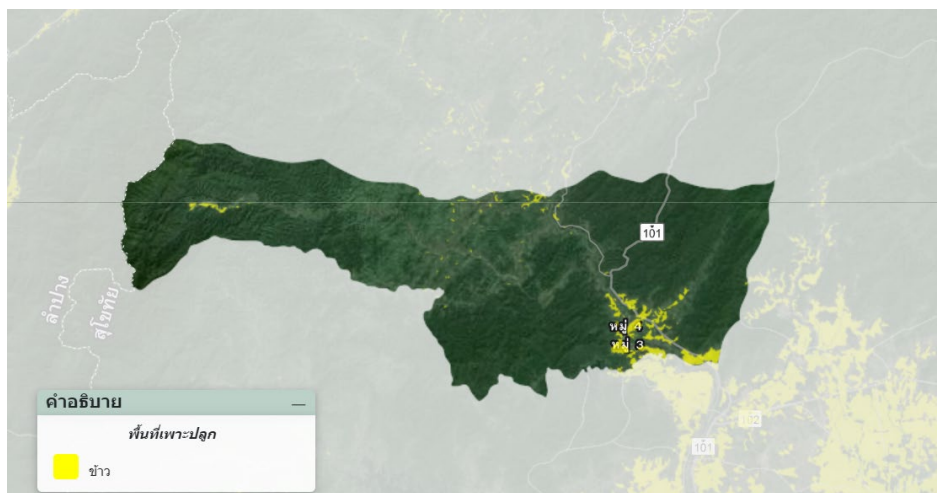
(๑) เขตความเหมาะสม

ตำบลแม่สำ มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าว ทั้งหมด จำนวน ๓,๙๗๖.๘๒ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๔๖๒.๘๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๖๔ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๒,๗๙๑.๒๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๑๔ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๓๓๓.๑๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘.๓๘ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๓๘๙.๖๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๙.๘

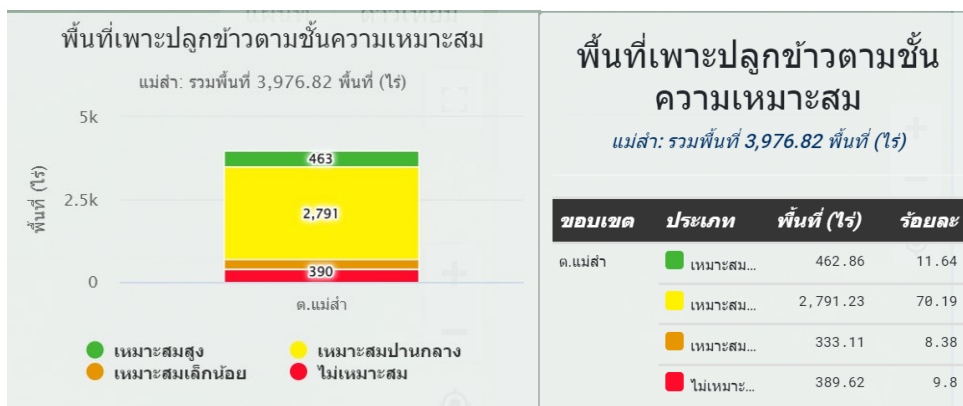
ตารางที่ ๑๓ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว ตำบลแม่สำ อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
แม่สำ	๔๖๒.๘๖	๒,๗๙๑.๒๓	๓๓๓.๑๑	๓๘๙.๖๒	๓,๙๗๖.๘๒

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๓

ภาพที่ ๑๒ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว ตำบลแม่สำ อำเภอสว่างแดนดิน (ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๓)

ภาพที่ ๑๓ แสดงร้อยละแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับข้าว ตำบลแม่สำ อำเภอสว่างแดนดิน (ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๓)

(๒) พื้นที่ปลูกข้าว

ตำบลแม่สำ อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร มีพื้นที่ปลูกข้าวนาปี จำนวน ๔,๕๖๗.๒๘ ไร่ โดยปลูกมากที่สุดคือ หมู่ ๙ บ้านปากท่า จำนวน ๘๓๒.๕๔ ไร่ รองลงมาคือหมู่ ๖ บ้านแม่สาน จำนวน ๖๗๗.๙๖ ไร่ และหมู่ ๒ บ้านแม่สำเหนือ จำนวน ๖๑๐.๓๙ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๔ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

หมู่ที่	หมู่บ้าน	พื้นที่ปลูกข้าว (ไร่)
๑	แม่สำใต้	๕๓๘.๑๘
๒	แม่สำเหนือ	๖๑๐.๓๙
๓	ท่าโพธิ์	๕๓๔.๘๒
๔	ดอนระเปียง	๕๒๗.๑๓
๕	เกาะระเปียง	๒๓๗.๐๔
๖	แม่सान	๖๗๗.๙๖
๗	วังขอนนุ่น	๑๙๑.๔๐
๘	สันหีบ	๕
๙	ปากท่า	๘๓๒.๕๔
๑๐	สะพานยาว	๒๔๒.๓๔
๑๑	ไร่โน	๑๕.๗๕
๑๒	บ้านขึ้น	๐
๑๓	ตอสีก	๔๒.๐๑
๑๔	โพธิ์เจริญ	๑๑๒.๗๔
	รวม	๔,๕๖๗.๒๘

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอสรีสัชนาลัย พ.ศ. ๒๕๖๖

๒) ปริมาณการผลิต

ตำบลแม่สำ มีพื้นที่การปลูกข้าว จำนวน ๔,๕๖๗.๒๘ ไร่ ๖๘๗ ครัวเรือน โดยมีพื้นที่ปลูกมาก โดยปลูกมากที่สุดคือ หมู่ ๙ บ้านปากท่า จำนวน ๘๓๒.๕๔ ไร่ รองลงมาคือหมู่ ๖ บ้านแม่सान จำนวน ๖๗๗.๙๖ ไร่ และหมู่ ๒ บ้านแม่สำเหนือ จำนวน ๖๑๐.๓๙ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๕ แสดงปริมาณการปลูกข้าว ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

หมู่	ครัวเรือน เกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
๑	๖๘	๕๓๘.๑๘	๕๓๘.๑๘	๓๔๙.๘๐	๐.๖๕๐
๒	๙๒	๖๑๐.๓๙	๖๑๐.๓๙	๓๙๖.๗๕	๐.๖๕๐
๓	๙๙	๕๓๔.๘๒	๕๓๔.๘๒	๓๔๗.๖๓	๐.๖๕๐
๔	๑๐๖	๕๒๗.๑๓	๕๒๗.๑๓	๓๔๒.๖๓	๐.๖๕๐
๕	๕๔	๒๓๗.๐๔	๒๓๗.๐๔	๑๕๔.๐๘	๐.๖๕๐
๖	๑๐๗	๖๗๗.๙๖	๖๗๗.๙๖	๔๔๐.๖๗	๐.๖๕๐
๗	๓๘	๑๙๑.๔๐	๑๙๑.๔๐	๑๒๔.๔๑	๐.๖๕๐
๘	๒	๕	๕	๓.๒๕	๐.๖๕๐
๙	๑๒๒	๘๓๒.๕๔	๘๓๒.๕๔	๕๑๔.๑๕	๐.๖๕๐
๑๐	๓๖	๒๔๒.๓๔	๒๔๒.๓๔	๑๕๗.๕๒	๐.๖๕๐
๑๑	๓	๑๕.๗๕	๑๕.๗๕	๑๐.๒๔	๐.๖๕๐
๑๒	๐	๐	๐	๐	๐
๑๓	๙	๔๒.๐๑	๔๒.๐๑	๒๗.๓๐	๐.๖๕๐

๑๔	๓๕	๑๑๒.๗๔	๑๑๒.๗๔	๗๓.๒๘	๐.๖๕๐
รวม	๖๘๗	๔,๕๖๗.๒๘	๔,๕๖๗.๒๘	๒๕๙๙.๐๘	๐.๖๕๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอศรีสัชชาลัย พ.ศ. ๒๕๖๗

๓) สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต (เป็นเทคโนโลยีการผลิตที่ใช้ในตำบล)

(๑) การใช้พันธุ์ดี

ใช้พันธุ์ส่งเสริมร้อยละ ๙๕ ใช้พันธุ์พื้นเมืองร้อยละ ๕ สาเหตุที่ยังใช้พันธุ์เมืองอยู่เนื่องจากความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ และความนิยมด้านการบริโภค เช่น การปลูกข้าวบนดอย

(๒) การเตรียมดิน

ในการผลิตข้าวส่วนใหญ่ใช้การจ้างรถไถนาในการเตรียมดิน เนื่องจากสะดวก รวดเร็วและประหยัดค่าใช้จ่ายด้านแรงงาน และประหยัดเวลาในการเตรียมดิน จะมีบางหมู่บ้านที่ยังใช้แรงงานสัตว์ในการเตรียมดิน เนื่องจากเป็นพื้นที่ภูเขา ต้องทำนาแบบขั้นบันได และพื้นที่ปลูกข้าวเป็นแปลงขนาดเล็กเครื่องยนต์ขนาดใหญ่เข้าไปทำงานค่อนข้างลำบาก

(๓) การปลูก

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวส่วนใหญ่ใช้วิธีการทำนาแบบหว่านสำรวยแทนการหว่านน้ำตม เพราะในช่วง ๒-๓ ปี ที่ผ่านมาฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ทำให้เกษตรกรไม่สามารถคาดเดาช่วงเวลาที่เหมาะสมได้ และมีเกษตรกรบางส่วนที่ยังคงวิธีการทำนาแบบประณีตอยู่

เกษตรกรจะเริ่มเตรียมแปลงปลูกและทำการปลูกในระหว่าง เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม และทำการเก็บเกี่ยวระหว่างเดือนตุลาคม - ธันวาคม

(๔) ระบบการให้น้ำ

พื้นที่เกษตรกรรมตำบลแม่สำ มีบางหมู่บ้านที่มีระบบชลประทานเข้าถึง และบางส่วนใช้การสูบน้ำจากแม่น้ำยมมาใช้ในแปลงนา และมีบางส่วนที่ยังต้องใช้น้ำจากน้ำฝนในการทำนา

(๕) การใส่ปุ๋ย

เกษตรกรจะใส่ปุ๋ยเพื่อเพิ่มผลผลิตจำนวน ๒ ครั้ง ครั้งที่ ๑ ใส่ปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๒๕-๓๐ กิโลกรัมต่อไร่ และจะใส่ปุ๋ยครั้งที่ ๒ ที่จากหว่านครั้งที่ ๑ ประมาณ ๔๕ วัน โดยใช้ปุ๋ยสูตร ๑๖-๘-๘ / ๑๘-๘-๘ อัตรา ๓๐ กิโลกรัมต่อไร่ ในระยะข้าวออกดอก (ก่อนตั้งท้อง)

(๖) การเก็บเกี่ยว

การเก็บเกี่ยว ในปัจจุบันเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เครื่องเกี่ยวนาดข้าวในระยะพลับพลึง เมื่อดำเนินการเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จแล้วจะไปจำหน่ายให้พ่อค้าจามจุรีรับซื้อโดยทันที

(๗) การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู

เกษตรกรใช้วิธีป้องกันกำจัดโรคแมลง-แมลง โดยการพ่นสารเคมี เฉลี่ย ๓ ครั้งต่อฤดูกาล การป้องกันกำจัดวัชพืช เกษตรกรจะใช้วิธีการป้องกันและกำจัดวัชพืชโดยการพ่นสารเคมีคลุมหญ้าจำนวน ๑ ครั้ง หลังจากข้าวออกแล้วประมาณ ๑๕ วัน

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในตำบลแม่สำ มีการปลูกข้าวนาปี ดังนี้

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าวนาปี					←		△		→			
									←	▽		→

สัญลักษณ์

ช่วงฤดูปลูก

ปลูกสูงสุด

ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๑๔ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกข้าวนาปีในตำบลแม่สำ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอศรีสัชนาลัย พ.ศ. ๒๕๖๗)

๕) ต้นทุนการผลิต

ตำบลแม่สำ มีต้นทุนการผลิตส้มเขียวหวาน โดยพื้นที่ในเขตชลประทานมีต้นทุน เป็นเงิน ๑,๑๓๐ บาท และพื้นที่นอกเขตชลประทานมีต้นทุน เป็นเงิน ๔๓๐ บาท

ตารางที่ ๑๖ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ปี ๒๕๖๖ ตำบลแม่สำ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

รายการ	ในเขตชลประทาน	นอกเขตชลประทาน
ไถดะ	๒๕๐	๒๕๐
ไถแปร	๒๕๐	๒๕๐
พันธุ์ข้าว (๓๐กก./ไร่)	๖๐๐	๖๐๐
ยาคุมวัชพืช (๒ ครั้ง)		
-ครั้งที่ ๑ + ค่าแรง	๑๒๐	๑๒๐
-ครั้งที่ ๒ + ค่าแรง	๑๒๐	๑๒๐
ใส่ปุ๋ย (๒ ครั้ง)		
ครั้งที่ ๑+ค่าแรง	๓๓๕	๓๓๕
ครั้งที่ ๒+ค่าแรง	๓๓๕	๓๓๕
สารกำจัดแมลง		
ครั้งที่ ๑ + ค่าแรง	๑๒๐	๑๒๐
ครั้งที่ ๒ + ค่าแรง	๑๒๐	๑๒๐
ครั้งที่ ๓ + ค่าแรง	๑๒๐	๑๒๐
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	๒๐๐	๕๐๐
ค่าเก็บเกี่ยว	๕๐๐	๕๐๐
ค่ารถขนส่ง	๑๐๐	๑๐๐
ค่าเช่า	๕๐๐	๕๐๐
รวมค่าใช้จ่าย	๓,๖๗๐	๓,๙๗๐
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	๖๐๐	๕๕๐
ราคาผลผลิต (บาท/กก.)	๘	๘
รายได้รวม (บาท/ไร่)	๔,๘๐๐	๔,๔๐๐
กำไรสุทธิ (บาท/ไร่)	๑,๑๓๐	๔๓๐

(ที่มาสำนักงานเกษตรอำเภอศรีสัชนาลัย พ.ศ. ๒๕๖๖)

๖) สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วเกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายผลผลิตไปจำหน่ายที่ลานรับซื้อผลผลิตในตำบล และเก็บผลผลิตบางส่วนไว้ทำเป็นเมล็ดพันธุ์ในฤดูต่อไป แต่ก็มีเกษตรกรบางหมู่บ้านที่เก็บผลผลิตข้าวไว้บริโภคในครัวเรือน

๒.๑.๔.๒ ชนิดสินค้าส้มเขียวหวาน

๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

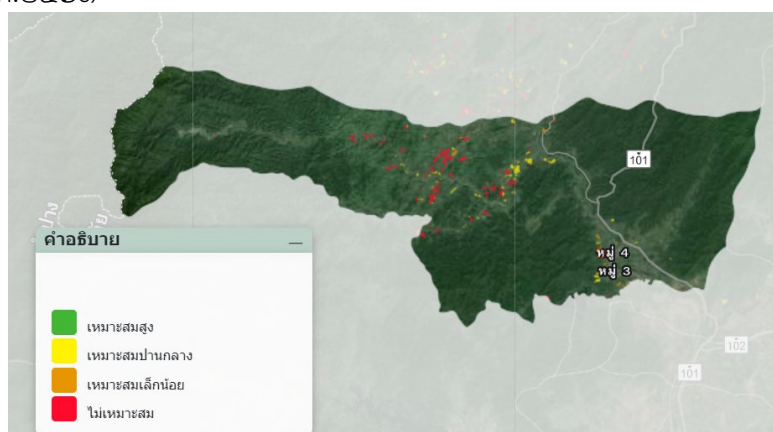
(๑) เขตความเหมาะสม

ตำบลแม่สำ มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกส้มเขียวหวานทั้งหมด จำนวน ๒,๓๗๓.๗๖ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๖๙๒.๑๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๑๖ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๒๒๕.๖๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๙.๕๑ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๑,๔๕๕.๙๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๓๓

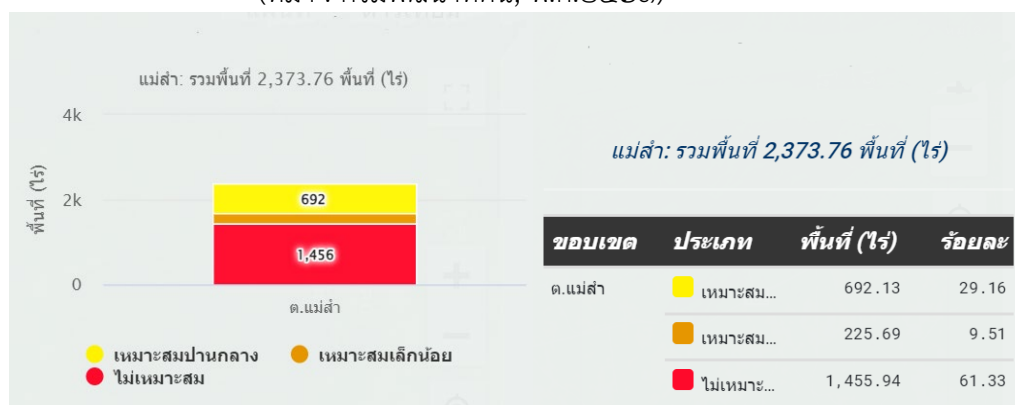
ตารางที่ ๑๗ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว ตำบลแม่สำ อำเภอสว่างซำ จังหวัดสุโขทัย

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูก..... (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
แม่สำ	๐	๖๙๒.๑๓	๒๒๕.๖๙	๑,๔๕๕.๙๔	๒,๓๗๓.๗๖

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ.๒๕๖๑

ภาพที่ ๑๕ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกส้มเขียวหวาน ตำบลแม่สำ อำเภอสว่างซำ จังหวัดสุโขทัย (ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ.๒๕๖๑)

ภาพที่ ๑๖ แสดงร้อยละแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับส้มเขียวหวาน ตำบลแม่สำ อำเภอสว่างซำ จังหวัดสุโขทัย (ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ.๒๕๖๑)

(๒) พื้นที่ปลูกส้มเขียวหวาน

ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย มีพื้นที่ปลูกส้มเขียวหวาน จำนวน ๓,๙๖๘.๑๓ ไร่ โดยปลูกมากที่สุดคือ หมู่ ๓ บ้านท่าโพธิ์ จำนวน ๖๒๓.๒๔ ไร่ รองลงมาคือ หมู่ ๕ บ้านเกาะระเปียง จำนวน ๖๑๙.๕๒ ไร่ และ หมู่ ๘ จำนวน ๖๐๗.๕๓ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๘ แสดงพื้นที่ปลูกส้มเขียวหวาน ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

หมู่ที่	หมู่บ้าน	พื้นที่ปลูกส้มเขียวหวาน (ไร่)
๑	แม่สำใต้	๑
๒	แม่สำเหนือ	๓๗๓.๖๕
๓	ท่าโพธิ์	๖๒๓.๒๔
๔	ดอนระเปียง	๔๗๗.๖๘
๕	เกาะระเปียง	๖๑๙.๕๒
๖	แม่सान	๑๘
๗	วังขอนจุ่น	๒๕๕.๘๘
๘	สันหีบ	๖๐๗.๕๓
๙	ปากท่า	๙
๑๐	สะพานยาว	๓๙๕.๔๒
๑๑	ไร่โน	๑๖๖.๗๒
๑๒	บานชื่น	๑๗๔.๓๐
๑๓	ตอสัก	๙๖.๗๖
๑๔	โพธิ์เจริญ	๑๔๙.๔๔
	รวม	๓,๙๖๘.๑๓

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสรีสัชนาลัย พ.ศ. ๒๕๖๖)

๒) ปริมาณการผลิต

ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย มีพื้นที่ปลูกส้มเขียวหวาน จำนวน ๓,๙๖๘.๑๓ ไร่ โดยปลูกมากที่สุดคือ หมู่ ๓ บ้านท่าโพธิ์ จำนวน ๖๒๓.๒๔ ไร่ รองลงมาคือ หมู่ ๕ บ้านเกาะระเปียง จำนวน ๖๑๙.๕๒ ไร่ และ หมู่ ๘ จำนวน ๖๐๗.๕๓ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๙ แสดงปริมาณการปลูกส้มเขียวหวาน ตำบลแม่สำ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

หมู่ที่	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูกส้ม (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
๑	๑	๑	๑	๐.๑๐	๐.๑๐๐
๒	๖๐	๓๗๓.๖๕	๓๗๓.๖๕	๓๗.๓๖	๐.๑๐๐
๓	๘๗	๖๒๓.๒๔	๖๒๓.๒๔	๖๒.๓๒	๐.๑๐๐
๔	๘๙	๔๗๗.๖๘	๔๗๗.๖๘	๔๗.๗๖	๐.๑๐๐
๕	๗๔	๖๑๙.๕๒	๖๑๙.๕๒	๖๑.๙๕	๐.๑๐๐
๖	๒	๑๘	๑๘	๑.๘๐	๐.๑๐๐
๗	๑๙	๒๕๕.๘๘	๒๕๕.๘๘	๒๕.๕๘	๐.๑๐๐

๘	๕๙	๖๐๗.๕๓	๖๐๗.๕๓	๖๐.๗๕	๐.๑๐๐
๙	๒	๙	๙	๐.๙	๐.๑๐๐
๑๐	๔๒	๓๙๕.๔๒	๓๙๕.๔๒	๓๙.๕๔	๐.๑๐๐
๑๑	๒๐	๑๖๖.๗๒	๑๖๖.๗๒	๑๖.๖๗	๐.๑๐๐
๑๒	๒๘	๑๗๔.๓๐	๑๗๔.๓๐	๑๗.๔๓	๐.๑๐๐
๑๓	๒๑	๙๖.๗๖	๙๖.๗๖	๙.๖๗	๐.๑๐๐
๑๔	๒๓	๑๔๙.๔๔	๑๔๙.๔๔	๑๔.๙๔	๐.๑๐๐
	รวม	๓,๙๖๘.๑๓	๓,๙๖๘.๑๓	๓,๙๖.๘๑	๐.๑๐๐

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสรีสชนาลัย พ.ศ. ๒๕๖๖)

๓) สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต

(๑) การใช้พันธุ์ดี

เกษตรกรตำบลแม่สำ ใช้กิ่งพันธุ์ส้มเขียวหวานจากกิ่งตอนจากต้นแม่พันธุ์มาใช้ในการเพาะปลูก ซึ่งกิ่งพันธุ์ที่นำมาจากการตอนภายในสวนเอง หรือซื้อจากสวนที่เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน เช่น สวนที่ได้รับรางวัลจากการประกวดต่างๆ

(๒) การเตรียมดิน

การผลิตส้มเขียวหวานในตำบลแม่สำส่วนใหญ่จะปลูกส้มในพื้นที่เนินเขา ซึ่งการปลูกไม่ต้องการเตรียมดินที่ย่างยาก แต่จะมีการรองกันหลุมด้วยปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยอินทรีย์

(๓) การปลูก

การปลูกส้มเขียวหวานจะนิยมปลูกในช่วงปลายฤดูฝน เนื่องจากส้มเขียวหวานไม่ชอบน้ำขัง ซึ่งจะทำให้เกิดโรครากเน่า-โคนเน่า โดยพื้นที่ ๑ ไร่ จะปลูกส้มเขียวหวานได้ประมาณ ๘๐ ต้น

(๔) ระบบการให้น้ำ

เกษตรกรส่วนใหญ่เริ่มปรับเปลี่ยนการให้น้ำส้ม จากเดิมใช้การสูบน้ำใส่ต้นส้มทีละต้น มาเป็นการใช้ระบบน้ำแบบสปริงเกอร์ เนื่องจากเกษตรกรเริ่มมีอายุมากขึ้นการให้น้ำระบบสปริงเกอร์จะทำให้ประหยัดแรงงาน และประหยัดน้ำอีกด้วย

(๕) การใส่ปุ๋ย

เกษตรกรจะใส่ปุ๋ยเพื่อเพิ่มผลผลิตส้มประมาณ ๓ ครั้ง

ครั้งที่ ๑ ใส่ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ ผสมปุ๋ยอินทรีย์ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตและตัดแต่งกิ่ง เพื่อบำรุงต้นส้ม ให้ส้มฟื้นตัว และให้ต้นส้มทำการสะสมอาหารในการสร้างดอกต่อไป

ครั้งที่ ๒ ใส่ปุ๋ยสูตร ๘-๒๔-๒๔ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น เพื่อทำรุ่น (ทำให้ส้มออกดอก)

ครั้งที่ ๓ ใส่ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น หลังจากที่ยอดติดผลแล้ว เพื่อบำรุงต้น บำรุงใบ และบำรุงผลอ่อน

ครั้งที่ ๔ ใส่ปุ๋ยสูตร ๑๓-๑๓-๒๑ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น เพื่อขยายขนาดผล และเพิ่มน้ำหนัก

(๖) การเก็บเกี่ยว

การเก็บเกี่ยวส้มเขียวหวานจะเก็บเกี่ยวเมื่อผลส้มมีอายุประมาณ ๙-๑๐ เดือน หลังติดผล เป็นการเก็บเกี่ยวด้วยแรงงานคน โดยเก็บเกี่ยวด้วยมือที่ละผล

(๗) การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู

เกษตรกรใช้วิธีป้องกันกำจัดโรคแมลง-แมลง โดยการพ่นสารเคมี เฉลี่ย ๙ ครั้งต่อฤดูกาลผลิต

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในตำบลแม่สำ มีการปลูกส้มเขียวหวาน ดังนี้

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ส้มเขียวหวาน รุ่น ๑	←→	△									←→	▽
ส้มเขียวหวาน รุ่น ๒	←→	▽		←→	△							
ส้มเขียวหวาน รุ่น ๓					←→	▽	←→	△				

สัญลักษณ์

ช่วงออกดอก ←→ ออกดอกสูงสุด △
 ช่วงเก็บเกี่ยว ←→ เก็บเกี่ยวสูงสุด ▽

ภาพที่ ๑๗ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกส้มเขียวหวาน ในตำบลแม่สำ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย
 (ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอศรีสัชนาลัย พ.ศ. ๒๕๖๖)

๕) ต้นทุนการผลิต

ตำบลแม่สำ มีต้นทุนการผลิตส้มเขียวหวาน โดยเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีมีต้นทุนการผลิตส้มเป็นเงิน ๑๐,๗๒๐ บาทต่อไร่ และเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยเคมีสังเคราะห์ร่วมกับสารชีวภัณฑ์มีต้นทุนการผลิตส้ม เป็นเงิน ๕,๗๔๓ บาทต่อไร่

ตารางที่ ๒๐ แสดงต้นทุนการผลิตส้มเขียวหวาน ปี ๒๕๖๖ ตำบลแม่สำ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

รายการ	ปุ๋ยเคมี ต้นทุน (บาท/ไร่)	ปุ๋ยเคมีสังเคราะห์/ชีวภัณฑ์ ต้นทุน (บาท/ไร่)
ตัดแต่งกิ่ง	๓๐๐	๓๐๐
ใส่ปุ๋ย		
-ครั้งที่ ๑ ๑๕-๑๕-๑๕	๑,๖๐๐	๙๒๑
-ครั้งที่ ๒ ๘-๒๔-๒๔	๑,๙๒๐	๗๓๐
-ครั้งที่ ๓ ๑๕-๑๕-๑๕	๑,๖๐๐	๙๒๑
-ครั้งที่ ๔ ๑๓-๑๓-๒๑	๑,๖๐๐	๖๒๑
สารกำจัดโรคและแมลง		
-ครั้งที่ ๑ + ค่าแรง	๕๐๐	๒๕๐
-ครั้งที่ ๒ + ค่าแรง	๓๐๐	๑๕๐
-ครั้งที่ ๓ + ค่าแรง	๓๐๐	๑๕๐
-ครั้งที่ ๔ + ค่าแรง	๓๐๐	๑๕๐
-ครั้งที่ ๕ + ค่าแรง	๓๐๐	๑๕๐
-ครั้งที่ ๖ + ค่าแรง	๓๐๐	๑๕๐
-ครั้งที่ ๗ + ค่าแรง	๓๐๐	๑๕๐
-ครั้งที่ ๘ + ค่าแรง	๓๐๐	๑๕๐
-ครั้งที่ ๙ + ค่าแรง	๓๐๐	๑๕๐

ค่าใช้จ่ายอื่นๆ (น้ำมัน,ไฟฟ้า)	๓๐๐	๓๐๐
ค่าเก็บเกี่ยว	๕๐๐	๕๐๐
รวมค่าใช้จ่าย	๑๐,๗๒๐	๕,๗๔๓
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	๑,๒๐๐	๑,๐๐๐
ราคาผลผลิต (บาท/กก.)	๑๕	๑๕
รายได้รวม (บาท/ไร่)	๑๘,๐๐๐	๑๕,๐๐๐
กำไรสุทธิ (บาท/ไร่)	๗,๒๘๐	๙,๒๕๗

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอศรีสัชนาลัย พ.ศ. ๒๕๖๖)

๖) สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วเกษตรกรส่วนมากจำหน่ายที่ล้งรับซื้อผลผลิตในตำบลแม่สลิ้น ซึ่งมีแหล่งรับซื้อเป็นจำนวนมาก และเกษตรกรบางรายมีความสามารถในการขายออนไลน์

๗) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

ตำบลแม่สลิ้น มีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ โดยมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ต้นแบบด้านทำสวน จำนวน ๕ ราย และมี Smart Farmer ซึ่งมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer แปลงใหญ่ จำนวน ๒ ราย

องค์ความรู้ทักษะความชำนาญ

เกษตรกรมีความรู้ ความชำนาญ องค์ความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

ตารางที่ ๒๑ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านการผลิตทำสวน ตำบลแม่สลิ้น อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

ที่	ชื่อ - สกุล	หมู่	ตำบล	อำเภอ	ปีที่เริ่ม	สาขา
๑	นายทองหล่อ สุขขัง	๗	แม่สลิ้น	ศรีสัชนาลัย	๒๕๖๑	ทำสวน
๒	นายทนต์ น้อยสุข	๗	แม่สลิ้น	ศรีสัชนาลัย	๒๕๖๑	ทำสวน
๓	นางอำไพ ลิลา	๔	แม่สลิ้น	ศรีสัชนาลัย	๒๕๖๑	ทำสวน
๔	นางสาวแก้วกัลยา มีจันทร์	๘	แม่สลิ้น	ศรีสัชนาลัย	๒๕๖๒	ทำสวน
๕	นายนรินทร์ ญาณปัญญา	๔	แม่สลิ้น	ศรีสัชนาลัย	๒๕๖๕	ทำสวน

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอศรีสัชนาลัย พ.ศ. ๒๕๖๗)

๒.๒ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ตารางที่ ๒๒ แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชนที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
ด้านการผลิตสินค้าและการตลาด ๑.ต้นทุนการผลิตสูง ๒.รายได้รายจ่ายของครัวเรือน ๓.สภาพดินขาดความอุดมสมบูรณ์	๑. มีการใช้ปุ๋ยเคมี และสารเคมีในการจัดการวัชพืชในทุกระยะการปลูก ๒.เกษตรกรไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง หรือมีแต่ไม่เพียงพอ ๓.ขาดแหล่งน้ำในการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ๔.เกษตรกรได้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ ๕.เกษตรกรขาดการวางแผนการใช้ที่ดินขาดแคลนแหล่งเงินทุน	๑. จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ด้านการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช ๒. ให้ความรู้ด้านการป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกวิธี ๓. จัดทำแปลงพยายกรณ์เตือนการระบาดของศัตรูพืช ๔. ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มผลิต พันธุ์ เมล็ดพันธุ์ ใช้เอง ๕. รวมกลุ่มกันจำหน่ายผลผลิต ๖. แปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่ม เช่น การแปรรูปข้าว ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อจัดหาปัจจัยการผลิต ราคาถูก ๗. ให้ความรู้ด้านการลดต้นทุน ๘. รณรงค์การใช้สารชีวภาพและชีวภัณฑ์ทดแทนการใช้เคมี ๙. รณรงค์และส่งเสริมการประกอบอาชีพการเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๑๐ ภาครัฐกำหนดมาตรการควบคุมราคาปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยเคมีและสารเคมี อย่างจริงจัง ๑๑. รัฐมีการกำหนดราคาขั้นต่ำ และมีมาตรการบังคับใช้ ๑๒. ส่งเสริมสนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อแปรรูปเพิ่มมูลค่า ๑๓. รัฐสนับสนุนแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำแก่เกษตรกร	หมู่ที่ ๑-๑๔	ปานกลาง

ด้านเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ๑.การอพยพเคลื่อนย้ายแรงงาน/การเกิดภาวะว่างงาน ผู้สูงอายุ ๒. กลุ่มเกษตรกรขาดความเข้มแข็งและความต่อเนื่อง ๓. เกษตรกรขาดองค์ความรู้และทักษะในการทำ การเกษตร ทางด้านการปลูกพืช	๑.เกษตรกรมีการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานในช่วงฤดูหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวเสร็จสิ้น ๒.เกษตรกรไม่มีอาชีพเสริม เกษตรกรขาดความรู้ในการปรับปรุงคุณภาพสินค้า	๑. พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เข้ามาช่วยเหลือเกษตรกร รุ่นเก่า ๒. ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาช่วยในการส่งเสริมการปฏิบัติ ๓. จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ต้นแบบเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิต ที่เหมาะสมให้แก่เกษตรกร รวมทั้งการสร้างต้นแบบในการปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อสร้างแรงจูงใจและให้เกษตรกรเกิดความเชื่อมั่นในการตัดสินใจปฏิบัติตาม	หมู่ที่ ๑-๑๔	ปานกลาง
ด้านการแปรรูปผลผลิตและผลิตภัณฑ์ ๑. ขาดเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ ๒. ขาดมาตรฐานการรับรองคุณภาพ ๓. ผลผลิตไม่ต่อเนื่อง ไม่เพียงพอ ๔. เกษตรกรไม่ให้ความสนใจในการแปรรูปเนื่องจากขั้นตอนยุ่งยากเสียเวลา	๑. ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการแปรรูป ๒. สินค้าไม่ได้รับรองมาตรฐาน ผู้บริโภคขาดความเชื่อมั่น ๓. ผลผลิตในการนำมาแปรรูปไม่เพียงพอ/เกษตรกรผลิตไม่พอต่อความต้องการในการบริโภค ๔. เกษตรกรขายผลผลิตสดได้เงินได้เร็วกว่าการแปรรูปซึ่งมีขั้นตอนยุ่งยากซับซ้อน	๑. สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ให้กับเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร ๒. สนับสนุนการผลิตสู่การรับรองมาตรฐาน ๓. วางแผนการผลิตทั้งในส่วนด้านการปลูกพืชและการแปรรูปให้สอดคล้องกัน ๔. สร้างแรงจูงใจและการรับรู้ให้เกษตรกรเห็นถึงความแตกต่างของราคาก่อนการแปรรูปและหลังแปรรูปจำหน่าย สนับสนุนการผลิตสู่การรับรองมาตรฐาน	หมู่ที่ ๑-๑๔	ปานกลาง

๒.๓ การจัดทำ TOWS Matrix

ตารางที่ ๒๓ แสดงการวิเคราะห์ตาราง TOWS Matrix

	จุดแข็ง (S) ๑. มีพื้นที่เหมาะสำหรับการปลูกข้าว S๑+S๒ ๒. มีพื้นที่เหมาะสำหรับการปลูกข้าวที่สามารถขอการรับรองมาตรฐาน ๓. เกษตรกรมีความสามารถ	จุดอ่อน (W) ๑. ฝนแล้ง ๒. ระบบชลประทานไม่ทั่วถึง ๓. ปลูกพืชเชิงเดี่ยว ๔. ยังไม่มีสินค้าที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ๕. ยังไม่มีสมาร์ตฟาร์มเมอร์ในทุกพืช ๖. เกษตรกรอายุเฉลี่ยสูง และขาดความกระตือรือร้น ๗. ขาดการปรับปรุงดิน ๘. ต้นทุนการผลิตสูง
โอกาส (O) ๑. มีหน่วยงานสนับสนุนด้านการผลิต ๒. มีหน่วยงานสนับสนุนด้านมาตรฐานการผลิต ๓. การคมนาคมขนส่งค่อนข้างสะดวก ๔. มีกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ ๕. มีนโยบายสนับสนุนจากภาครัฐ	กลยุทธ์เชิงรุก (SO) ๑. ส่งเสริมสินค้าอินทรีย์ และ GAP ๒. พัฒนาตลาดเกษตรกร ๓. ส่งเสริมและพัฒนาการแปรรูปสินค้าเกษตร ๔. ส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี	กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) ๑. สร้างแหล่งชลประทาน/แหล่งเก็บน้ำ ๒. จัดทำโครงการด้านพัฒนาสินค้าเกษตร/มาตรฐานการผลิต ๓. พัฒนาสมาร์ตฟาร์มเมอร์ (SF) ๔. โครงการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตพืช ๕. สร้างแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง ๖. พัฒนาอาชีพเสริมสร้างรายได้
ภัยคุกคาม (T) ๑. ภาวะการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ๒. ขาดแหล่งรับซื้อผลผลิตข้าว ๓. พ่อค้าคนกลางมีอำนาจกดราคา ๔. ภัยธรรมชาติ ๕. โรคและแมลงศัตรูชนิดใหม่ๆ เพิ่มขึ้น	กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) ๑. จัดระบบการปลูกพืช ๒. โครงการสร้างตลาดเกษตรกร ๓. ส่งเสริมการปลูกพืชหมุนเวียน	กลยุทธ์เชิงรับ (WT) ๑. สร้างอาชีพเสริมให้เกษตรกร ๒. สร้าง YSF ๓. สร้างเครือข่ายเกษตรกร

กำหนดเป็นกลยุทธ์ ดังนี้

๑.กลยุทธ์เชิงรุก SO

- ๑.๑ ส่งเสริมสินค้าที่ได้มาตรฐานการผลิตทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม (GAP) และสินค้าอินทรีย์
- ๑.๒ ตลาดเกษตรกร
- ๑.๓ สร้างเครือข่ายเกษตรกร และศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตร
- ๑.๔ ส่งเสริมและพัฒนาการแปรรูปสินค้า
- ๑.๕ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- ๑.๖ ส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี

๒.กลยุทธ์เชิงแก้ไข WO

- ๒.๑ แหล่งชลประทาน หรือแหล่งกักเก็บน้ำ
- ๒.๒ ปรับเปลี่ยนการปลูกพืชเป็นการปลูกพืชแบบหมุนเวียนหรือปลูกพืชหลากหลาย
- ๒.๓ จัดทำโครงการด้านพัฒนาสินค้าเกษตร และขอรับรองมาตรฐานการผลิต
- ๒.๔ พัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง Smart Farmer / Young Smart Farmer
- ๒.๕ โครงการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตพืช
- ๒.๖ สร้างแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง
- ๒.๗ พัฒนาอาชีพเสริม เพื่อสร้างรายได้

๓.กลยุทธ์เชิงป้องกัน ST

- ๓.๑ จัดระบบการปลูกพืช
- ๓.๒ โครงการสร้างตลาดเกษตร หรือกลุ่มเครือข่ายเกษตรกร

๔.กลยุทธ์เชิงรับ WT

- ๔.๑ สร้างอาชีพเสริมให้ เกษตรกร
- ๔.๒ สร้าง Young Smart Farmer

บทที่ ๓

ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

๓.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า

๓.๑.๑ ข้าว

เป้าหมาย/เป้าประสงค์

๑. ลดต้นทุนการผลิตข้าว
๒. ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพและผ่านการรับรองมาตรฐาน
๓. เกษตรกรพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว

กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาประสิทธิภาพการผลิตข้าว สร้างองค์ความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกร

โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี

โครงการที่ ๒ โครงการส่งเสริมการผลิตข้าว ให้ผ่านการรับรองมาตรฐาน

กลยุทธ์ที่ ๒ การป้องกันกำจัดศัตรูข้าวโดยชีววิธี

โครงการที่ ๑ การจัดกระบวนการเรียนรู้การป้องกันกำจัดศัตรูข้าวโดยชีววิธี

โครงการที่ ๒ การทำแปลงพยายกรณ์การเกิดโรค การติดตาม เฝ้าระวังการเกิดการ

ระบาดของโรคและแมลง

โครงการที่ ๓ การส่งเสริมการควบคุมศัตรูข้าวโดยชีววิธี

๓.๑.๒ ยางพารา

เป้าหมาย/เป้าประสงค์

๑. ลดต้นทุนการผลิต
๒. พัฒนาประสิทธิภาพการผลิตยางพารา
๓. เกษตรกรมีองค์ความรู้ในการผลิตยางพารา ทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตยางพารา

กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาประสิทธิภาพการผลิตยางพารา สร้างองค์ความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกร

โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมประสิทธิภาพการผลิตยางพารา

๑.๑.๓ ส้มเขียวหวาน

เป้าหมาย การผลิตส้มคุณภาพ

กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ การผลิตส้มคุณภาพตามมาตรฐาน GAP

โครงการที่ ๑ การจัดกระบวนการเรียนรู้การผลิตส้มคุณภาพตามมาตรฐาน GAP

โครงการที่ ๒ ศึกษาเรียนรู้เยี่ยมชมศูนย์เรียนรู้การผลิตส้มและไม้ผลที่ประสบ

ความสำเร็จ

โครงการที่ ๓ จัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการจัดทำแผนการผลิตส้ม

กลยุทธ์ที่ ๒ การแปรรูปผลิตผลส้ม

โครงการที่ ๑ จัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการจัดทำแผนการปฏิบัติงานส้มในช่วงฤดูกาลผลผลิตออกสู่ตลาด

โครงการที่ ๒ จัดเวทีชุมชนของผู้มีส่วนร่วมทั้งเกษตรกรและผู้ค้าเพื่อร่วมวางแผนการจัดการแผนการตลาด

โครงการที่ ๓ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์สำหรับส้มคุณภาพดี

๓.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร

๓.๒.๑ Young Smart Farmer

เป้าหมาย มี Young Smart Farmer ที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น

กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรรุ่นใหม่มาเข้าร่วมโครงการ

โครงการที่ ๑ ประชาสัมพันธ์โครงการ Young Smart Farmer

โครงการที่ ๒ จัดเวทีพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มของ Young Smart Farmer

๓.๒.๒ วิสาหกิจชุมชน

เป้าหมาย กลุ่มวิสาหกิจมีการผลิตสินค้าตรงกับความต้องการของตลาด

กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลุ่มวิสาหกิจมีแผนการผลิตและแผนการตลาด

โครงการที่ ๑ อบรมเชิงปฏิบัติการการทำแผนการผลิตและแผนการตลาด

โครงการที่ ๒ ศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จ

กลยุทธ์ที่ ๒ กลุ่มวิสาหกิจมีตลาดเพิ่มขึ้น

โครงการที่ ๑ การทำตลาดชุมชน

โครงการที่ ๒ นำกลุ่มเกษตรกรไปร่วมกับหน่วยงานต่างๆที่จัดงานขายสินค้า

๓.๒.๓ กลุ่มยุวเกษตรกร/กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพ

เป้าหมาย/เป้าประสงค์

๑. เพื่อให้เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรมีความรู้ความสามารถ พึ่งพาตนเองได้ มีการดำเนินกิจการอย่างต่อเนื่องและมีรายได้เพิ่มขึ้น

๒. เพื่อให้เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรได้รับองค์ความรู้ใหม่ๆ และสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพ

๓. เพื่อสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ เข้าสู่ภาคการเกษตร

๔. มีแหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหาพร้อมทั้งพัฒนาให้กับชุมชน

กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน พัฒนาศักยภาพเกษตรกร และองค์กรเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง

กลยุทธ์ที่ ๑ การพัฒนาศักยภาพ

โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มยุวเกษตรกร

โครงการที่ ๒ โครงการพัฒนาศักยภาพกลุ่มยุวเกษตรกร

โครงการที่ ๓ โครงการพัฒนาศักยภาพกลุ่มส่งเสริมอาชีพ

โครงการที่ ๑ โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต้นแบบด้านเคหกิจเกษตร

กลยุทธ์ที่ ๒ การสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added)

โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมและพัฒนาบรรจุภัณฑ์

โครงการที่ ๒ โครงการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตร

โครงการที่ ๓ โครงการพัฒนากระบวนการผลิต การแปรรูปที่ปลอดภัย และได้มาตรฐาน

๓.๒.๓ แหล่งเรียนรู้/เกษตรกรต้นแบบ

เป้าหมาย/เป้าประสงค์

๑. เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถประยุกต์ใช้กับอาชีพเกษตรกรมอย่างยั่งยืน

๒. มีแหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหาพร้อมทั้งพัฒนาให้กับเกษตรกรได้นำปฏิบัติในพื้นที่ของตนเอง

๓. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรในการประกอบอาชีพ

กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน พัฒนาแหล่งเรียนรู้

กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาศูนย์เรียนรู้ต้นแบบด้านการเกษตรในพื้นที่ เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกรได้นำไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนเอง

โครงการที่ ๑ โครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน

โครงการที่ ๒ โครงการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

โครงการที่ ๓ โครงการศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

โครงการที่ ๔ โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

(ศพก.) และเครือข่าย

กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน พัฒนาศักยภาพเกษตรกรต้นแบบ

กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาเกษตรกรต้นแบบ

โครงการที่ ๑ โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง

๓.๓ พัฒนาพื้นที่ และทรัพยากรการเกษตร

๓.๓.๑ ที่ดิน

เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกให้แก่เกษตรกรในการไม่เผาเศษวัสดุเหลือใช้จากการเกษตรในไร่นาและ
รณรงค์ให้มีการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ

กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

กลยุทธ์ที่ ๑ ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงบำรุงดินโดยการรณรงค์ให้เกษตรกรไม่เผา และมีการปลูกพืชปุ๋ยสด

โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมปรับปรุงคุณภาพดินให้เหมาะสมกับการปลูกพืชเศรษฐกิจ

กลยุทธ์ที่ ๒ ส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์ทดแทนการใช้สารเคมี

โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมการผลิตและการใช้สารชีวภัณฑ์

๓.๓.๒ แหล่งน้ำ

- เป้าหมาย/เป้าประสงค์

๑. เพื่อให้เกษตรกรมีน้ำใช้ในการผลิตสินค้าเกษตรได้อย่างเหมาะสมและเพียงพอ

- กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร

กลยุทธ์ที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

 โครงการที่ ๑ โครงการขุดสระน้ำขนาดเล็ก

 โครงการที่ ๒ โครงการฝายเก็บกักน้ำเพื่อการเกษตร

 โครงการที่ ๓ โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ (ปรับปรุงสระเก่า)

 โครงการที่ ๒ โครงการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำบาดาลเพื่อการเกษตร

ชื่อโครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร GAP

๑. หลักการและเหตุผล

ตำบลแม่สำมีพื้นที่ปลูกส้มเขียวหวานทั้งสิ้น ๔,๗๘๘ ไร่ โดยในช่วงเวลาหลายปีที่ผ่านมามักประสบกับสภาพการขาดทุน อันเนื่องมาจากปัญหาหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ผลผลิตมีคุณภาพไม่ตรงกับความต้องการของตลาด ซึ่งหากมีการบริหารจัดการส้มเขียวหวานตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ การปรับปรุงคุณภาพผลผลิตให้มีคุณภาพดี ก็จะสามารถช่วยเหลือเกษตรกรให้มีรายได้และพึ่งพาตนเองได้มากยิ่งขึ้น

๒. วัตถุประสงค์

เกษตรกรได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP เพิ่มขึ้น ๒๐%

๓. เป้าหมาย

กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกส้มเขียวหวาน ต.แม่สำ

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

๑ ปี

๕. พื้นที่ดำเนินการ

ต.แม่สำ

๖. กิจกรรม

๖.๑ สำรวจเกษตรกรเพื่อเข้าร่วมโครงการ

๖.๒ อบรมถ่ายทอดความรู้

๖.๓ ลงพื้นที่ตรวจสอบแปลงเกษตรกร

๖.๔ ติดตามประเมินผล

๗. วิธีการดำเนินงาน

ลำดับ	กิจกรรม	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.
๑	สำรวจเกษตรกรเพื่อเข้าร่วมโครงการ	✓									
๒	อบรมถ่ายทอดความรู้		✓	✓	✓						
๓	ลงพื้นที่ตรวจสอบแปลงเกษตรกร				✓	✓	✓	✓	✓	✓	
๔	ติดตามประเมินผล										✓

๘. งบประมาณ - บาท

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๙.๑ เกษตรกรผู้ปลูกส้มเขียวหวาน ในตำบลแม่สำ สามารถผลิตส้มเขียวหวานได้คุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด

๙.๒ เกษตรกรผู้ผลิตส้มเขียวหวาน มีรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น